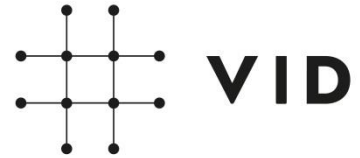

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

«Vi gjør samfunnet til et varmere samfunn»

(Sitat fra en av informantene i Unge møter eldre)

En kvalitativ studie av ungdommers motivasjon for å delta i Unge møter eldre

Ingelin H. Norbakken/kandidatnummer 8

Veileder

Kari Karsrud Korslien, høyskolelektor

VID vitenskapelige høgskole

Det teologiske Menighetsfakultet

AVH5070 Masteravhandling (30 ECTS)

Master i diakoni

Mai 2016

Sammendrag

Denne studien har tatt utgangspunkt i problemstillingen:

Hva motiverer ungdommene til å være med i prosjektet Unge møter eldre og hvordan får ungdommenes frivillighet og motivasjon betydning i hverdagen deres?

Unge møter eldre (UME) er et prosjekt som startet opp i 2013 i Høybråten, Fossum og Stovner sokn i Groruddalen. Prosjektet startet opp med et mål om å skape et mangfoldig fellesskap og å bidra til at unge og eldre i bydelen kunne møtes. Det legges til rette for at innbyggerne kan knytte kontakter på tvers av sosiale, kulturelle og religiøse rammer.

I denne masteroppgaven er det benyttet kvalitativ forskningsmetode der intervjuer er gjennomført med syv ungdommer og prosjektleder hvor alle er aktivt med i UME. I tillegg har jeg vært med og observert inn i miljøet og fått sett konkret hva som skjer i prosjektet. Det teoretiske rammeverket i oppgaven er hentet fra teori om frivillighet, motivasjon og diakoni. I analysen er teorien og funnene i prosjektet sett opp mot og i lys av hverandre, for å kunne peke på de unges motivasjon til deltakelse og deres utbytte av å delta i UME.

Oppsummeringen av denne masteroppgaven i et diakonifaglig perspektiv er at ungdommene har ulik motivasjon for å engasjere seg i et prosjekt som UME. I møtene med de eldre skjer det noe som gjør at et tradisjonelt syn på å skulle bidra blir snudd opp-ned. Det er ved å gi at de unge får. Disse erfaringene og møtene gir de unge motivasjon til å fortsette å delta i UME. Det skjer en holdningsendring. Ved å bli sett, bli bekreftet og å bli gitt tillit/bli utfordret ser ungdommene at det de bidrar med betyr en forskjell inn i andre menneskers liv. Med denne måten å jobbe diakonalt på tar kirken samfunnsansvar i et samarbeid med ulike aktører på tvers av alder, tro og kultur.

Søkerord: ungdom, eldre, diakoni, diakonipraksis og samhandling.

Forord

Det er mange som kan og skal takkes i et prosjekt som en masterutdanning er. Å lære og ta imot ny kunnskap er en hard prosess, men utviklingen som skjer er verdt det. Å delta i et fullpakket opplegg med undervisning og skriftlige innleveringer er lærerikt og utfordrende. Å ferdigstille selve masteroppgaven har vært en stor og krevende prosess med både opp- og nedturer. En prosess som gjør vondt, som styrker og utvikler.

Det ble til oppmuntring og inspirasjon å høre statsminister Erna Solbergs nyttårstale 1.januar, der Unge møter eldre ble holdt fram som en positiv ressurs inn i samfunnet og hverdagen vår. Og mine møter med ungdommene i prosjektet har bare støttet opp om at Unge møter eldre er et prosjekt som utgjør en forskjell. Måten jeg har blitt tatt imot på, der de unge har delt sine personlige historier og omsorgen de unge har vist, har vært til inspirasjon og glede. Jeg har sjeldent kjent meg så inkludert og trygg noe sted. Takk!

- En stor takk til min stødige og dyktige veileder, Kari K. Korslien, for at du har vært med meg gjennom alle slags prosesser og vært veileder med stor V.
- Takk til Liv Bergh, prosjektleder, initiativtaker, primus motor og stå-på-dama for at du var villig til å dele av dine erfaringer og ditt liv. Du er en flott diakon og gjør en stor forskjell!
- Takk til dere fantastiske ungdommer som så villig stilte opp for å fortelle og dele av deres erfaringer fra prosjektet Unge møter eldre. Dere har lært meg om åpenhet og inkludering.
- Takk til studieleder, Kari Jordheim, på VID avdeling Diakonhjemmet og Tron Fagermoen, på MF, for at dere så meg og min motivasjon til å gjennomføre studiet på kort tid. Takk til andre positive og kunnskapsrike ansatte på VID, Diakonhjemmet Høyskole og MF.

- Takk til min kjære Bengt og våre tre flotte barn. Takk for all hjelp i hjemmet med middager og støvsuging. Og takk for deres utholdenhet, oppmuntringer og kjærlighet!
- Takk til mine medstudenter! En ekstra takk til Liv og Ingvild, som i tillegg til faglige samtaler har bidratt med latter, litt fjas og herlige middager.
- Takk til familie og gode venner – som enda er her og venter på at jeg skal komme ut av min usosiale boble. Takk for at dere stiller opp og bryr dere.
- Takk til dere som har lest og kommet med innspill til masteroppgaven. Takk for deres åpne og kritiske spørsmål.

Sandnes, mai 2016

Ingelin

Sammendrag

Forord

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	8
1.1 Bakgrunn for valg av tema	8
1.2 Oppgavens oppbygning	9
2 Problemstilling	10
3 Bakgrunn	11
3.1 Presentasjon av Stovner bydel i Oslo	11
3.2 Presentasjon av prosjektet Unge møter eldre	12
4 Teori	16
4.1 Motivasjon og frivillighet	17
4.1.1 Motivasjon	18
4.1.2 Maslows behovshierarki	19
4.1.3 Sosial motivasjonsteori	20
4.1.4 Rapporten Frivillighet i Norge	20
4.2 Diakoni	21

4.2.1	Diakoni – hva og for hvem?	22
4.2.2	Diakoniens rolle som samfunnsaktør	23
4.2.3	Diapraksis og myndiggjøring	26
4.3	Ungdom	27
5	Metode	28
5.1	Valg av kvalitativ metode	30
5.2	Intervju	31
5.2.1	Gruppeintervju	31
5.2.2	Dybdeintervju	32
5.2.3	Utvalg	32
5.3	Gjennomføring av intervjuene	33
5.3.1	Gjennomføring av gruppeintervju	34
5.3.2	Gjennomføring av dybdeintervju	34
5.4	Observasjon	35
5.5	Reliabilitet og validitet	35
5.6	Metoderefleksjon	36
6	Presentasjon av funn i intervju og observasjon	38
6.1	Motivasjon hos de unge for å bli med og fortsette i prosjektet	38
6.2	Motivasjon hos og fra prosjektleder	39
6.3	Frivillighet og diakoni	41

6.4	Engasjement som motivasjon	43
6.5	Motivasjon som fører til endring	45
6.6	Observasjoner	48
6.7	Oppsummering av funn	49
7	Analyse	49
7.1	Motivasjon	49
7.2	Frivillighet	53
7.3	Diakoni	56
7.4	Refleksjoner omkring analysen	60
8	Avslutning	61
	Litteraturliste	65

Vedlegg 1

Informasjonsbrev til informantene med samtykkeerklæring

Vedlegg 2

Intervjuguide

Vedlegg 3

Hvordan starte tiltaket Unge møter eldre? –en brukerguide

1 Innledning

Denne masteroppgaven er en kvalitativ studie om ungdom i alderen 14 til 17 år og deres deltakelse og engasjement rettet mot eldre. Studien er gjennomført i prosjektet Unge møter eldre (UME) i Stovner bydel i Oslo, der jeg har intervjuet ungdom som deltar i prosjektet som startet i 2013. Masteroppgaven er ikke en evaluering av prosjektet, og motivasjonen min for å se på dette prosjektet er min interesse for arbeid for og med ungdom.

Som 15-åring ble jeg spurt om å engasjere meg frivillig i det lokale skolelaget (Laget) på hjemstedet mitt. Oppgaven min i starten var å lage mat til de ca. 30 ungdomsskoleungdommene. De neste årene ble jeg en naturlig del av miljøet og bidro mer og mer inn i det kristne fellesskapet, også på bedehuset og i kirken. På videregående skole var jeg en av initiativtakerne til å starte skolelag der. Engasjementet mitt vokste stadig og oppgavene ble flere; det var omtrent ikke en ting jeg ikke kunne bidra med. I løpet av disse årene vokste og utviklet jeg meg på flere områder, og jeg ble etter hvert selv en sentral leder og et forbilde for de yngre ungdommene. Min vei i frivillig arbeid ble til mens jeg gikk. Det hele startet med at en voksenleder så meg, en rolig og sjenert ungdom, og utfordret meg til en konkret oppgave. I tillegg har jeg foreldre som stiller opp og er ja-mennesker, så betydningen av å delta i frivillig arbeid har jeg alltid sett. Verdien av å være med i frivillig arbeid har for meg variert med hensyn til alder og oppgaver. Å engasjere seg i frivillig arbeid har blant annet gitt meg positive holdninger, og oppgaver som jeg har gjennomført har gitt en opplevelsen av å lykkes. I tillegg ble positive forbilder skapt og tilhørigheten til nærmiljøet ble styrket. Ved å få bidra med konkrete oppgaver fikk vi et eierforhold til arbeidet.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Denne masteroppgaven i diakoni er et fordypningsarbeid. Her har jeg hatt muligheten til å forske og reflektere over arbeid for og med ungdom. Å ha jobbet med denne oppgave har påvirket og fått betydning for min diakonifaglige utvikling, noe som er viktig for meg, men også for diakonifaget. Å være villig til å ta imot og forvalte mer kunnskap og å være villig til å være i utvikling, er positivt og styrkende for meg og omgivelsene. Jeg har som ambisjon at oppgaven kan være med og styrke det diakonale arbeidet i kirken og i utdanningsinstitusjonene. Det har vært en lærerik og krevende periode å skrive en

masteroppgave. Både den yrkesspesifikke kunnskapen, den teoretiske kunnskapen og den personlige kompetansen har blitt utfordret og utviklet i arbeidet med dette forskningsprosjektet.

I denne studien har jeg undersøkt hva som motiverer ungdom til å være med i et prosjekt der medmenneskelighet og de unges møter med eldre som bor i institusjon, står i fokus. Hva er det som gjør at de unge stiller opp i prosjektet og hva tilfører prosjektet inn i hverdagen og livet til de unge? I arbeidet med denne oppgaven har jeg selv møtt ulike mennesker, og selve kjernen i prosjektet er møter mellom mennesker, de unge og de eldre. Å jobbe med denne type diakoni og å få ulike mennesker og profesjoner til å samarbeide er utfordrende og krevende både i forhold til tid og ressurser. Underveis i dette studiearbeidet og i selve møtene med menneskene har jeg hatt mange gode opplevelser og møter. I selve møtet skjer det noe, vi kan gi og få og vi kan utgjøre en forskjell for den andre. Utgangspunktet for å studere arbeid for og med ungdom baserer seg på mine egne erfaringer som ungdom og mine møter med ungdommer. Kirken og samfunnet som helhet har kanskje ikke alltid så mye å tilby og bidra med i møte med de unge. Lokalsamfunnet, som de unge også er en viktig del av, er ikke alltid opptatt av hva de unge selv kan bidra med. Ser vi ser på samfunnets og kirkens interesser og tilbud til de unge, gir det rom for refleksjoner om holdninger, ansvar og handlinger og om å legge til rette for å komme de unge i møte. I møte med dagens ungdommer er det viktig å se på dem som en ressurs og som medarbeidere, noe Unge møter eldre fokuserer på.

1.2 Oppgavens oppbygning

I kapittel to presenteres problemstillingen for oppgaven og mer om tematikken som jeg har jobbet med i dette forskningsprosjektet. Videre i kapittel tre presenterer jeg kort Stovner bydel i Oslo og prosjektet Unge møter eldre (UME), for å få et innblikk i konteksten og utgangspunktet for prosjektet som denne masteroppgaven omhandler. Teori som er relevant for oppgaven blir videre presentert i kapittel fire. I denne oppgaven er hovedfokuset på teori om frivillighet, med spesielt vekt på motivasjon. Den diakonale teorien som benyttes i denne oppgaven omhandler først og fremst diakoni i kirken og samfunnet, diakoni som forebygging og som myndiggjøring. Teoridelen omfatter også litt teori om ungdom. Dette er tatt med for å ha kjennskap til de unge og deres oppvekst, og siden det også er de unge som er hovedaktørene i det prosjektet og i denne oppgaven. I det femte kapittelet gjør jeg rede for

metodene intervju og observasjon som jeg har brukt i denne oppgaven. Funnene blir presentert i kapittel seks. For å få en strukturert presentasjon deler jeg opp kapittelet i underkapittel med temaer som omhandler motivasjon, frivillighet og diakoni. I kapittel sju blir funnene fra kapittel seks analysert og drøftet på bakgrunn av de teoretiske rammene for denne oppgaven. Frivillighet og motivasjon for frivillighet blir hovedfokuset i dette kapittelet, mens jeg avslutningsvis ser på de to temaene med en diakonifaglig blikk. I siste og åttende kapittel oppsummerer jeg studien av Unge møter eldre i lys av problemstillingen om unges frivillighet og motivasjon for frivillighet. Avslutningsvis vil jeg også si noe om overføringsverdien for prosjektet og veien videre for Unge møter eldre i et diakonalt perspektiv. Det er tre vedlegg til denne oppgaven; informasjonsbrev til informantene med samtykkeerklæring, intervjuguiden og mal til hvordan starte tiltaket Unge møter eldre. Jeg velger å ha med vedlegg tre i masteroppgaven, fordi jeg har et håp om at de som leser oppgaven kan se muligheten for å starte Unge møter eldre i sitt nærmiljø.

2 Problemstilling

Unge møter eldre er i dag en besøksordning der ungdommer besøker eldre i omsorgsboliger eller sykehjem. Fokuset i denne masteroppgaven er på de unge og deres holdninger, opplevelse, engasjement og motivasjon. Jeg har gjennom dette forskingsarbeidet villet se på hvordan et diakonalt forankret prosjekt kan bidra inn i hverdagen til ungdommer, og dermed også peke på hva kirken, Den norske kirke, kan bidra med. Problemstillingen jeg har jobbet med i denne oppgaven er:

Hva motiverer ungdommene til å være med i prosjektet Unge møter eldre og hvordan får ungdommenes frivillighet og motivasjon betydning i hverdagen deres?

Frivillighet og motivasjon for frivillighet, diakoni og ungdom blir det redegjort for i kapittel fire. Bydelen Stovner og prosjektet Unge møter eldre blir presentert i kapittel tre. Når det i denne oppgaven blir skrevet om kirken menes det Den norske kirke. I denne oppgaven er det

de unge og deres frivillighet og motivasjon for frivillig arbeid som er i fokus. Prosjektet Unge møter eldre er også et hovedanliggende. I denne oppgaven vil uttrykkene ungdom og de unge bli brukt om hverandre. Både frivillighet og motivasjon for frivillighet og hva den frivillige innsatsen gjør med ungdommenes liv blir det forsket på i oppgaven. Her i oppgaven blir det sett på betydningen i nær fortid og framtid, samtidig som de unge selv peker på erfaringer som vil få betydning i et lengre tidsperspektiv. Ungdommene som er med i prosjektet Unge møter eldre, også kalt UME, bruker både av sin tid og sine ressurser for å være med i prosjektet. UME åpner opp for positive møter på tvers av generasjoner, der kontakt kan knyttes og historier utveksles. Til tross for generasjonsskillet mellom de unge og de eldre kommer det også fram at ulikhetene kanskje ikke er så store mellom dem.

3 Bakgrunn

3.1 Presentasjon av Stovner bydel i Oslo

Groruddalen ligger i Oslo og består av fire bydeler, Alna, Stovner, Grorud og Bjerke. I boka *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge* (2012) er det samlet artikler fra forskningsarbeid gjennomført i Groruddalen. I artikkelen «Groruddalen, Alna og det nye Norge», skrevet av Thomas H. Eriksen og Viggo Vestel gir de to forfatterne et lite innblikk i utviklingen som har skjedd i Groruddalen fram til 2012. Fra 1950 til 2010 er befolkningen i Oslo fordoblet, der økningen hovedsakelig skriver seg fra innvandring fra andre land. Innbyggerne i Oslo flytter også innad i byen, inn og ut av selve bykjernen. Den demografiske sammensetningen i byen og bydelene har store etniske variasjoner. Denne utviklingen ser vi ellers i Norge og Europa også. Stovner bydel består av ca. 130 000 innbyggere som representerer mange ulike kulturer, religioner, sosial status og alder (Eriksen og Vestel 2012:15-16). I 2007 ble det inngått et samarbeid mellom stat og Oslo kommune som innebar økonomisk bidrag inn i Groruddalen til ulike tiltak der «byforbedring» stod på planen. Prosjektet ble kalt Groruddalsatsingen. Det har støtte hos samtlige politiske partier og har en varighet fra 2007 til 2016. Samarbeidet mellom staten og Oslo kommune ble i august 2015 vedtatt utvidet til en ny periode på ti år fra 2017. Groruddalsatsningen er dermed sikret for videre arbeid med styrket fokus og innsats på nærmiljø, sysselsetting og barnehage/skole. Resultatene så langt viser til økt trivsel, integrering og gjennomføring av utdanning (Oslo

Høyre 2015). Overordnede mål for denne satsningen er blant annet bedre livskvalitet og levekår, styrking av identitet og stolthet over nærmiljøet, og utvikling av inkluderende samarbeid mellom beboere, bydeler, næringslivet og offentlige institusjoner. I det siste av fire satsningsområder er oppvekst, utdanning og inkludering blant annet satt som mål for satsningen. Når styrking av inkludering videre nevnes, er det med medvirkning, frivillig innsats og deltakelse som mål, for å bygge bedre bydeler (Eriksen og Vestel 2012:21-23). At det i tidligere tiår har vært forbundet med en del sosiale problemer og stigmatisering ved å bo i Groruddalen legger de to forfatterne ikke skjul på. For å snu utviklingen til å bli mer positiv har ulike halvhetede tiltak blitt satt i gang. Groruddalsatsingen var den satsingen som har bevilget penger og som har gitt mest synlige resultater. En gruppe med navnet «One People» gikk på FN-dagen i 2011 i positivitetsmarsj for å få fokus på og for å vise frem Stovner som en flott bydel der kulturelt mangfold finnes og blir brukt for å styrke samholdet mellom menneskene som bor på Stovner. En av initiativtakerne, Åsmund Gylder, sa at en av grunnene til at de gikk denne marsjen var å «vise at vi vil skape en framtid sammen» (Eriksen og Vestel 2012:10). I 2013 ble det startet et nytt diakonalt tredelt prosjekt i Groruddalen i kirkens regi som hadde som mål å skape et mangfoldig fellesskap. Det ble viktig at innbyggerne skulle knytte kontakter på kryss og tvers av sosiale, religiøse, kulturelle og religiøse rammer. Et prosjekt som ble startet opp i Stovner bydel var UME som skulle bidra til møter mellom de unge og de eldre i bydelen. De to andre prosjektene tok utgangspunkt i samarbeid med migrantmenighetene i Groruddalen og å imøtekomme mennesker med ulik kulturell bakgrunn. Felles for alle tre satsningene er å utvikle relasjoner og gi prosjektene en utforming som gjør at de vil være i drift i flere år. Denne oppgaven ser videre på prosjektet UME (Bergh 2014).

3.2 Presentasjon av prosjektet Unge møter eldre

I 2013 ble prosjektet UME startet opp i Høybråten, Fossum og Stovner sokn av diakon og prosjektleder Liv Bergh. Dette var en form for integreringsarbeid for ungdom, der de unge skulle delta og gjøre en innsats i nærmiljøet. Ungdommene skulle besøke eldre i omsorgsboliger og sykehjem. Målet med prosjektet var og er å jobbe for møtesteder på tvers av generasjoner, religion og kultur. Like viktig er det å øke trivselen for de eldre på institusjonene og å bidra til at ungdommer skal se og bli engasjert i menneskene i lokalsamfunnet. Utvikling av relasjoner mellom de involverte og å få prosjektet til å bli kontinuerlig og forankret i lokalsamfunnet var også viktig i utarbeidelsen av prosjektet, Unge

møter eldre. Prosjektet startet med en forankring i kirkens og diakonens arbeid, der Ungdomsrådet ble utfordret til å delta og engasjere seg i prosjektet. Noe de gjorde og fikk med seg over 80 frivillige ungdommer på oppstartmøtet. Siden 2014 har prosjektet dessuten vært knyttet til ungdomsskolene og valgfaget Innsats for andre. I dette prosjektet er det et samarbeid mellom ungdommene i nærmiljøet, Ungdomsrådet, sykehjem og omsorgsboliger, kirke og skole. Ungdommene i prosjektet er delt inn i grupper hvor hver gruppe besøker hver sin avdeling på sykehjemmet sammen med en frivillig voksen. Besøkene skjer i fellesarealene og de eldre velger selv om de vil være med på arrangementet. Med denne måten å organisere besøkene på blir det andre muligheter for samspill mellom de unge og de eldre enn ved en til en besøk. De unge deltar på besøkene ca. annen hver uke der besøkene og evalueringen etterpå vanligvis har en varighet på en og en halv time. Vanligvis starter de med en kort presentasjon av de besøkende, hvem de er og så er det ofte allsang. Etter hvert blir det rom for prat og spilling av kort, ludo, yatzy. På noen av stedene ungdommene besøker er aktivitetstilbudet utvidet og det brukes blant annet bilder og musikk, og det blir gitt tilbud om massasje og hårstell (Bergh 2015).

I samtale med prosjektleder forteller hun at diakonstillingen som ble opprettet i 2013 var en stilling med fokus på integrering. Stillingen skulle prosjektleder være med å forme og beskrive. Med hennes erfaringer fra diakoni og hennes tidligere arbeid som lærer ble dette diakonale prosjektet, UME, med integrering for ungdom forsøkt etablert. Sammen med en av prestene stilte prosjektleder på et åpent møte i Stovner Ungdomsråd. Der la hun fram planene om UME og hensikten med prosjektet. Hun samtalte og drøftet sammen med ungdommene om det var interesse for et prosjekt der ungdommene skulle besøke de eldre i institusjonene i bydelen. Ungdomsrådet likte idéen og var klar for å være med å rekruttere ungdommer. De startet med et informasjonsmøte på en videregående skole i nærområdet. De unge de møtte på den videregående skolen syntes det var et bra tiltak, men ingen meldte seg til å være med på prosjektet. Lærerne på den videregående skolen anbefalte da prosjektleder å oppsøke en av ungdomsskolene i nærmiljøet for de trodde ungdommene der var i rette målgruppen. En av ungdommene i Ungdomsrådet tok på seg å spre informasjon om UME på en av ungdomsskolene i nærområdet. Det opprinnelige målet for prosjektet og for oppslutningen blant ungdommene på første informasjonsmøte var på 20 stykker. Etter informasjon på en av ungdomsskolene kom det 84 ungdommer på første informasjonsmøtet. Siden interessen blant de unge var så stor, ble det organisert slik at ungdommene måtte skrive en formell søknad for

å bli med i UME. I søknaden skriver de unge om sin motivasjon for å være med i prosjektet. Ca. 60 ungdommer ble med videre i prosjektet det første året. Da var det prosjektleder som organiserte arbeidet med søknader i tillegg til alt annet som skulle organiseres, mens nå er det lærerne i Innsats for andre på skolen som leser søknadene og organiserer inndelingen av gruppene. I 2014 ble prosjektet altså tatt inn på ungdomsskolen som et valgfag, Innsats for andre. I dag er det skolen som har den direkte oppfølgingen av ungdommene. Slik prosjektet startet og slik det fortsatt drives i Groruddalen er det de frivillige voksne som deltar på besøkene, fører oppmøte og gir beskjed videre om spesielle situasjoner oppstår. Prosjektleder har den direkte kontakt med de ansvarlige lærerne på ungdomsskolen (intervju og samtale med prosjektleder – 18.11.15).

Fra oppstarten i 2013 til i dag har UME vokst og det har bredt seg til andre skoler og menigheter i Oslo kommune og litt ellers i landet. Bare i Groruddalen har prosjektet vokst til å omfatte ca. 100 ungdommer som går på besøk til 5 sykehjem, et seniorsenter og en omsorgsbolig (Bergh 2015). UME har bredt seg til andre lokalsamfunn i flere deler av landet, og etterspørselen og henvendelser til prosjektleder øker stadig. På Utdanningsdirektoratets nettsider står det i læringsplanen for valgfaget Innsats for andre, at det er et valgfag som har som mål å gi elevene læring og opplevelse av mestring. Faget har et todelt hovedmål som omhandler planlegging og gjennomføring. Som fagets egenart nevnes sosial verdiskapning som et sosialt perspektiv i faget. Herunder nevnes sosial tilhørighet og bedre helse som gevinst av den sosiale verdiskapningen. Tiltakene som skal planlegges og gjennomføres anbefales å gjøres i samarbeid med relevante aktører og overfor mennesker som har behov for frivillig innsats i lokalmiljøet. Sosial kompetanse skal bygges og elevenes skal lære å se og anerkjenne sosiale utfordringer og løse dem (Utdanningsdirektoratet 06.2013).

Utdanningsdirektoratet skriver også om viktigheten av at ungdommene skal få innsikt i, kjennskap til og delta i frivillig arbeid gjennom faget Innsats for andre. Elevenes skal også lære å se verdien av å delta i frivillig arbeid. Ved selv å delta i frivillig arbeid lærer de unge noe om samfunnsnytt og hvordan deres egne kunnskaper og ressurser kan oppleves meningsfullt når de bidrar for sine medmennesker. Ethvert lokalsamfunn trenger aktive og engasjerte mennesker som kan delta og bidra. Etikk, samhandling og kommunikasjon er også områder de unge får kunnskap og opplæring i gjennom faget Innsats for andre (Utdanningsdirektoratet 05.2013).

I samtale med prosjektleder forteller hun at noen av ungdommene som har vært med i prosjektet da de gikk på ungdomsskolen nå er med i prosjektet, i besøksgruppene, som en frivillig ordning. Å få med flere frivillige voksne jobbes det mer med, forteller prosjektleder, og da med en spesiell appell til frivillige voksne i menigheten. I dag blir prosjektet ledet, organisert, evaluert og videreutviklet av en ungdomsledergruppe, en arbeidsgruppe med de frivillig voksne og ansatte ved institusjonene i tillegg til prosjektleder. Prosjektleder fungerer også som et bindeledd mellom de to ledergruppene. De unge vil være med å delta og bidra i ledelsen, og det får de være med på. De frivillig voksne i arbeidsgruppa evaluerer og planlegger for arbeidet videre. Ungdomsledergruppa bidrar sterkt inn i planlegging og gjennomføring av oppstartingskurs, evalueringssamlinger, juleverksted og juleforestillingen. UME har også et godt samarbeid med Bydel Stovner og Mangfold- oppvekst- og kulturkomiteen der. I tillegg samarbeider UME med Frelsesarmeen om juleverkstedet som er en samling for alle ungdommene og deres søsken i bydelen Stovner. Høsten 2015 ble det arrangert en markering av FN dagen med flerkulturell kafe og taize-gudstjeneste med over 400 oppmøtte. Det handler om å samarbeide og å bygge relasjoner (intervju og samtale med prosjektleder – 18.11.15).

Figuren viser hvordan ledelsen i prosjektet er organisert. Diakonen har kontakt med og er bindeleddet mellom ledergruppene for ungdommene og de voksne.

Selv om en del av UME-prosjektet i dag er organisert under ungdomsskolen og valgfaget Innsats for andre, har prosjektet enda organisering og utøvelse som kan sidestilles med frivillig arbeid. Som tidligere vist til er et av formålene med faget, Innsats for andre, å lære om, få kjennskap til og å bli opplært i frivillig arbeid. UME startet som et frivillig arbeid, og drives fortsatt som et frivillig arbeid. Samtidig er det lærerne i valgfaget som vurderer hvem av ungdommene som blir med i prosjektet og som følger opp det skolefaglige med ungdommene. Noen av de unge som er med i UME og utgjør en viktig del av

ungdomsledergruppa har startet på videregående skole, og er nå med i prosjektet som frivillige. På flere måten kan derfor UME ses på som et frivillig arbeid.

4 Teori

Ordet teori kommer fra det greske verbet «theoria» og betyr beskue, betrakte og reflektere. Innen teori forsøkes det å generalisere, forenkle og alminneliggjøre en komplisert virkelighet. Det handler om å betrakte noe og å komme med en «generell påstand om virkeligheten» (Johannessen m.fl. 2010:47). Her presenterer jeg teori som brukes for å se en sammenheng, for å begrense temaet og for å gi et rammeverk for innholdet i oppgaven. Jeg har i denne oppgaven valgt å ha et todelt perspektiv. Med bakgrunn i problemstillingen har jeg i denne oppgaven valgt et diakonifaglig og frivillighetsfaglig perspektiv. Her presenteres teori om frivillighet, der motivasjon blir sett på som en del av frivilligheten, og diakoni. Teori om ungdom er tatt med for å si noe om konteksten og aktørene prosjektet UME har sitt utgangspunkt i. Teoridelen er inndelt i tre kapitler; a) motivasjon og frivillighet, b) diakoni og c) ungdom.

I denne oppgaven har jeg valgt å se på motivasjon begrunnet med behovsteorier og sosial teori. Behovsteoriene har lange tradisjoner innen psykologien og har flere undergrupper. I denne oppgaven benyttes Maslows behovshierarki fordi motivasjon er vesentlig for å besvare problemstillingen og teori kan være med å belyse vesentlige anliggende knyttet til ungdommens valg og engasjement. Teori om frivillighet er hovedsakelig hentet fra rapporten *Frivillig i Norge* siden det er forskningsmaterialet av nyere dato om temaet. Innen frivillighet har det vært store endringer de siste femti årene. For å forholde seg mest mulig til dagens oppvoksende ungdomsgenerasjon, har *Frivillig i Norge* vært en viktig kilde. Som en diakonifaglig innfallsvinkel legger jeg Den norske kirkes definisjon av diakoni til grunn. Videre blir det sett på diakoni som handling og holdning, samhandling mellom ulike aktører i lokalsamfunnet og samhandling mellom mennesker. Som en bakgrunn er teori om ungdom her tatt med for å gi et innblikk i de unges oppvekst-vilkår. Ungdom med en flerkulturell bakgrunn er også kort presentert i teoridelen, siden konteksten i Groruddalen har en betydelig andel av ungdommer med en flerkulturell bakgrunn.

4.1 Frivillighet og motivasjon

I denne oppgaven tar jeg utgangspunkt i definisjonen til den danske forskeren Ulla Habermann og hennes bok om frivillighet, *En postmoderne helgen? – om motiver til frivillighet* (Habermann 2007:43). Habermann definerer en frivillig som en som bidrar og gjør en innsats inn i en organisasjon, prosjekt eller virksomhet. Deltakelsen er ulønnet, og innsatsen skjer etter eget engasjement og av egen fri vilje. Den frivillige får heller ingen synlige gevinster til seg selv eller sine nærmeste. Arbeidet skal være organisert i en større sammenheng, ha en formell karakter og innebære en avtale mellom partene (Habermann 2007:43).

Hvorfor vi er med i og engasjerer oss i frivillig arbeid henger, ifølge Habermann, sammen med våre tradisjonelle, normative verdier med ønske om å hjelpe andre eller å jobbe for en bestemt sak. Solidaritet og engasjement i og for fellesskap står høyt i frivillig arbeid. Fellesskapene settes høyt, da mange fellesskap i samfunnet ellers er i oppløsning. I litteraturen blir lønnet og ulønnet arbeid oftest sidestilt, siden den største forskjellen på arbeidet er om lønn blir utbetalt eller ikke (Habermann 2007:36). Mennesker engasjerer seg i frivillig arbeid og motivasjonen for å være med i det frivillig arbeid er forskjellig. Frivillig arbeid kan gi en følelse av mening og å stå i en sammenheng. I dagens samfunn kan jobb og frivillig arbeid nesten smelte sammen fordi det arbeidet man gjør og den innsatsen man legger ned i arbeid og fritid står for de samme verdiene. Å være til nytte, å ha en identitet og å være med i et sosialt fellesskap er viktige motiver og behov for å delta i frivillig arbeid (Habermann 2007:49).

I Habermanns undersøkelse om frivillighet gjengitt i boken hennes, kartlegges motivasjon i frivillig arbeid og hun peker på at det verdier som er den høyeste motivasjonsfaktoren. De som er i vanskeligheter eller nød skal hjelpes og medmenneskelighet og omsorg for andre mennesker veier tungt. Vi er ikke bare individer, men vi står i en sammenheng, vi skylder hverandre noe og vi påvirkes av hverandre (Habermann 2007:231). Når man i det frivillige arbeidet møter et annet menneske, skjer det noe, et ansvar vekkes. Ved å våge å møte en som trenger hjelp ansikt til ansikt, får man også noe tilbake som å være noe av et større fellesskap

og følelsen av å være til nytte (Habermann 2007:241). Lysten og gleden er styrende og viktig for å være med i et frivillig arbeid. Gleden i form av å være med på tiltaket, gleden ved å møte den andre, gleden ved å se andre glade og gleden ved å være til nytte. Ifølge Habermann får man mye tilbake ved å gi (Habermann 2007:246-247).

4.1.1 Motivasjon

I Geir Kaufmann og Astrid Kaufmanns bok *Psykologi i organisasjon og ledelse* oversettes og defineres motivasjon med å bevege. Denne bevegelsen og drivkraften er en del av livet og hverdagen vår og står bak handlingene våre. Handlingene våre styres av et mål eller en hensikt og handlingene våre har en retning. Intensiteten i handlingene spiller også en rolle. Motivasjon styres både av psykologiske, sosiale og biologiske faktorer (Kaufmann og Kaufmann 2015:113).

Habermann beskriver motivasjon som den konkrete indre bevegelse til et arbeid. Motivasjonen for å delta i frivillig arbeid er forskjellig for hver enkelt. En av grunnene til å bidra i frivillig arbeid er ønsket om å hjelpe andre eller å bidra inn i et fellesskap (Habermann 2007:36). De som er med i frivillig arbeid har et engasjement for det arbeidet som skal gjennomføres. For å være med i frivillig arbeid har man gjerne noen bevisste motiver, men også noen ubevisste motiver. Her blir det videre sett på de bevisste motivene. Å delta i frivillig arbeid handler om mye mer enn økonomisk kompensasjon. Ved å delta i frivillig arbeid får den enkelte utfolde seg i den gitte sammenhengen og får delta i en sosial sammenheng med andre frivillige. Følelse av mening og sammenheng, handlefrihet og selvbestemmelse er viktige behov for de frivillige. Å være til nytte, å få en identitet og tilhøre et sosialt fellesskap blir sett på som de viktigste motivene og behovene innen frivillig arbeid (Habermann 2007:47-49).

Beate Jelstad, som har forsket på motivasjon, har i artikkelen «Hva påvirker indre motivasjon på arbeidsplassen?» (Jelstad 2008) skrevet om vi kan forklare hvorfor mennesker handler som de gjør og hva som er drivkreftene som får det enkelte mennesket til å handle. Det finnes både indre og ytre motivasjon i mennesket. Indre motivasjon handler om at motivasjonen er der fordi arbeidsoppgavene er interessante og meningsfulle. Når motivasjonen er av ytre faktorer

som for eksempel høyere lønn, kalles det ytre motivasjon. Indre motivasjon viser seg å være viktigere i arbeid enn ytre motivasjon, fordi det er påvist at ytelse påvirkes av indre motivasjon. En motivasjonsteori innen indre motivasjon kalles selvbestemmelsesteori som ble etablert i Amerika på åttitallet. Denne teorien har blitt forsket på innen flere ulike miljøer som utdanning, helse og sport. Det er funnet at tre viktige faktorer spiller inn for å skape indre motivasjon: mestringsopplevelse, sosial tilhørighet og medbestemmelse (autonomi). Mestringsopplevelsen kommer når oppgavene mestres og er meningsfulle. Sosial tilhørighet skjer der den enkelte ses og bekreftes og der det er et miljø der hver enkelte blir respektert og lyttet til. Innen medbestemmelse inngår handlefrihet i oppgavene, uten en kontrollerende og detaljstyrt leder. I et arbeidsfellesskap påvirker også tilbakemeldinger mestringsopplevelsen (Jelstad 2008).

4.1.2 Maslows behovshierarki

Ved å lese om motivasjon i arbeidslivet ser vi overføringsverdien og fellestrekk til motivasjon i frivillig ulønnet arbeid. Abraham Maslow systematiserte de menneskelige behovene i et hierarki som er fem-delt. Disse fem deles inn i to undergrupper: underskuddsdekning og vekstmuligheter. Underskuddsbehovene må dekkes før vekstbehovene kan dekkes. Fysiske behov, sikkerhetsbehov og sosiale behov tilhører den første undergruppen, mens aktelse og selvaktualisering er i den siste gruppen. De to første behovene blir ikke beskrevet videre her. Trinn tre som er sosiale behov spiller en sentral rolle i dette prosjektet. Her er det viktig at deltakerne i prosjektet har en god relasjon, der de viser støtte og respekt for hverandre. Det å samarbeide om oppgaver er også et viktig moment innenfor sosiale behov, og å arrangere sosiale tilstelninger utover det å jobbe sammen. Når vi kommer over i underkategorien vekstbehov er første behov aktelse der det er viktig å bygge og utvikle selvrespekten. Anerkjennelse fra andre både på oppgaver hver enkelt har gjort og innsatsen i sin helhet er viktig. Tydelige tilbakemeldinger på arbeid som ønskes å anerkjennes og sosiale sammenkomster er med å bygge den enkeltes aktelse. Som det høyeste målet i Maslows behovshierarki står selvaktualisering. Det handler om å utvikle og realisere sine anlegg, evner og potensial. Når dette siste nivået blir nådd gjør den enkelte sitt aller beste og motivasjonen er stor. I møte med Maslows behovspyramide er det viktig å huske at dette er en modell og ikke et skjema som følges fast. Flere nivå kan utvikles samtidig, selv om det er viktig å understreke at de lavere nivåene må tilfredsstilles før oppnåelse kan forventes på et høyere nivå (Kaufmann og Kaufmann 2015:114-116).

4.1.3 Sosial motivasjonsteori

Sosiale motivasjonsteorier fokuserer på forholdet mellom de som jobber sammen og i hvilken grad dette samarbeider motiverer. Innen sosiale motivasjonsteorier er det noe som kalles interaksjonsrettferdighet som tar for seg hvordan man behandles av de man samarbeider med. Opplever den enkelte å bli møtt med respekt og verdighet og hvordan føler den enkelte seg behandlet. Det viser seg også å være viktig at leder(e) viser interesse for den enkelte og hvordan de har det. Mellommenneskelig rettferdighet kalles det og overføringsverdi til frivillig arbeid og denne oppgaven er stor. At medarbeiderne ser og bryr seg om hverandre og at ledelsen viser interesse er viktige faktorer for å motiveres til å fortsette i et type arbeid (Kaufmann og Kaufmann 2015:136).

4.1.4 Rapporten Frivillighet i Norge

I rapporten *Frivillighet i Norge* som er utarbeidet ved Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor (Enjolras og Strømsnes 2013) er det gjennom fem år forsket på og skrevet flere artikler om frivillighet. I rapporten skriver Anniken Hagelund og Jill Loga at det er en bred enighet om at de frivillige organisasjonene har en stor betydning for velferdssamfunnet. Organisasjonene spiller en viktig rolle med sine funksjoner innen demokrati, politisk innflytelse og sosialisering. Tilhørighet og fellesskap er viktige utbytter (Hagelund og Loga 2013:6). Dag Wollebæk og Karl Henrik Sivesind skriver om frivillig innsats i Norge og at det er og har vært en endring i de frivilliges motivasjon og holdninger. Motivasjonen for å delta skjer mer på bakgrunn av individuell selvrealisering. Styrking av selvfølelse og øking av egne kvalifikasjoner er viktig, samtidig som den kollektive identiteten er svekket, skriver Wollebæk og Sivesind. Ifølge rapporten har frivillige organisasjonene hatt en nedgang det siste tiåret, tross dette er Norge fortsatt i verdenstoppen i utførelse av frivillig arbeid. Nedgangen er størst innen organisasjoner som jobber politisk og religiøst. Frivillig arbeid innen nærmiljø- og velferdsaktiviteter er i vekst (Wollebæk og Sivesind 2013:10). Tross synkende tall er det en positiv økning og aktivitet i engasjement blant ungdom mellom 16 og 18 år, har Jacob Aars, Åsta Dyrnes Nordø, Dag Wollebæk og Dag Arne Christensen gjort funn på. De unges engasjement gir en forvarsel om hvordan den fremtidige aktiviteten kan forventes å bli. Det er viktig å tilrettelegge og å ta vare på engasjementet hos ungdommene (Aars, Nordø, Wollebæk og Christensen 2013:26). Jill Loga skriver i rapporten om hvilken betydning frivillighet har for helse, trivsel og livskvalitet. Hun har funnet at enkeltpersoners

lykke avhenger av både personlige forhold og samfunnet omkring den enkelte. Utvikling av demokrati, inkludering, tillit og sosial inkludering er viktige faktorer i samfunnet for at mennesker skal oppleve høy livskvalitet. I denne undersøkelsen har frivillig engasjement størst betydning for livskvaliteten blant ungdom og eldre, og med særlig vekt på de som bor i byene. Mestring, identitet, felles interesser og sosialt samvær øker livskvaliteten. Dette viser viktigheten av å drive frivillig arbeid (Loga 2013:42-43). I artikkelen til Timo Lochocki, blir ungdommens samfunnsengasjement undersøkt. De unge engasjerer seg nå mer i kortsiktige aktiviteter med konkrete formål. De frivillige organisasjonene må derfor tenke nytt for å få de unge til å bli lengre i sine engasjement. Denne utviklingen det her pekes på har betydning for samfunnet generelt. Grunnen for at en ungdom blir engasjert er ikke nødvendigvis sammenfallende med grunnen til at de fortsetter i arbeidet. En motivasjon som ungdom oppgir er at samfunnsengasjement gir dem en fordel inn i arbeidslivet. Identitet er en annen motivasjon for deltakelse, og da med vekt på en «hjelper-identitet». De unge påvirkes også av omgivelsene sine og her nevnes media, behov for å tilhøre en gruppe og foreldre som rollemodeller. Innen forskning kommer det tydelig fram at ungdommer som er samfunnsengasjerte får positiv utbytte av dette i form av økt selvtillit, bedre skoleprestasjoner og mindre risiko-adferd. Forskningen er her også litt uklar og peker på at det positive utbyttet også kan skyldes hvem den unge er mer enn engasjementet deres. I denne rapporten pekes det også på at de unge må få muligheten til å involvere seg mer og på den måten få opplevelsen av måloppnåelse (Lochocki 2013:46-48).

4.2 Diakoni

I denne oppgaven når diakoni brukes blir det tatt utgangspunkt i Plan for diakoni for Den norske kirke fra 2008, som definerer diakoni slik:

Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet (Diakoniplan 2008:4).

Plan for diakoni i Den norske kirke er en plan om diakoni for hele kirken. Diakoni ses på som en del av både kirkens identitet og oppdrag. «Evangeliet i handling» brukes i sentrale

dokumenter i kirken, og det sier noe om at diakoni er og skal være en vesentlig del av kirken. I Den norske kirke blir diakoni sett på som evangeliet utført i konkrete handlinger. Diakonien søker å være en viktig del og identitet innad i kirken, og kirken ønsker å være diakonal i sitt virke (Dietrich 2011:112).

4.2.1 Diakoni – hva og for hvem?

I boken *Diakoni en kritisk lesebok* skriver Kari Jordheim om diakoniens plass i Den norske kirke. I kirkens diakoniplan vektlegges fokuset på at alle mennesker er en ressurs inn i fellesskapene. Gud har skapt alle mennesker og alle har like stor verdi. I fellesskapet må gjensidighet og deltakelse være egenskaper som settes fremst. Noen ganger trenger vi hjelp og andre ganger kan vi være til hjelp for andre. Utgangspunktet for et diakonalt fellesskap er at alle er likeverdige (Jordheim 2009:14). Diakonien har også et spesielt ansvar inn i de situasjoner og i forhold til mennesker som har det vanskelig og der «få eller ingen bryr seg» (Kirkerådet 2008:7). Den allmenne diakonien omtales i Diakoniplanen og kan oppsummeres med at alle har et kall og kan få til å delta i det diakonale arbeidet. Alle mennesker kan i sitt dagligliv være med å bidra for andre mennesker, samtidig som vi alle innimellom trenger hjelp og støtte fra andre (Jordheim 2009:17). Diakoniens fokus på nestekjærligheten bygger på Jesu kjærlighet og omsorg for mennesker. Den kan beskrives som en måte å leve på, en dannelselse og en holdning. Nestekjærlighet er noe mennesket selv må velge og den krever blant annet disiplin og innsats. Å bruke tid og krefter på et annet menneske krever noe, men gir også mye tilbake. «Alle har behov for å oppleve seg sett, tatt imot og verdsatt» (Jordheim 2009:17). Gjensidigheten som etterstrebes i diakonale fellesskap bygger på menneskers evne og vilje til å være et medmenneske og en medvandrer i en kortere eller lengre periode i livet. Inn i disse oppgavene og oppdragene ligger det også en utfordring til den enkelte og fellesskapet i kirken, om å engasjere seg og la seg utfordre for å bidra inn i andre menneskers liv. Da blir fellesskapet støttende, hjelpende, trøstende og favnende. For å bygge slike trygge og gjensidige fellesskap må vi ha gode forbilder som kan vise i handlinger hvordan alle kan være med å bidra (Jordheim 2008:17). Inkluderende fellesskap er også en viktig del av Diakoniplanen i Den norske kirke. Fellesskap er viktig og utfordrende, fordi det er nært og skjørt i forhold til å være en del av eller ikke å være en del av det. I kirken blir fellesskapet sett på viktig fordi menneskene ikke er skapt til å leve alene, men i fellesskap med hverandre. En diakonal utfordring er å styrke fellesskapene til å bli enda bedre treffpunkter. Samtidig kan diakonien bidra med forsoning der relasjoner og fellesskap er gått i stykker. Fellesskapene

skal bestå av et mangfold, der mennesker i alle aldre, med ulik kulturbakgrunn og med ulike funksjonsnivå er en naturlig del. Fra et diakonalt perspektiv er det viktig å se etter og reflektere over om det er noen som faller utenfor fellesskapet og hvorfor det eventuelt skjer (Jordheim 2009:18). Kari K. Korslien og Arild Notland skriver i *Diakonen – kall og profesjon* at det innen diakonien er viktig med faglig forståelse også overfor de som opplever sår, krenkelser og urett. I møtet med dette skal en diakonal tanke, holdning og handling komme de marginaliserte i møte med omsorg og støtte. Kritisk refleksjon er også en viktig del av det diakonifaglige feltet (Korslien og Notland 2009:233-234). Se – handle – bedømme er en metode som kan være til hjelp i det diakonale arbeidet for å styrke den diakonale praksisen. Det viktige utgangspunktet for denne metoden er konteksten. Lokalsamfunnet der handling og samhandling utspiller seg, og der diakonien er klar for å komme fram til nye måter å tenke og jobbe på (Korslien og Notland 2009:238-240).

Diakoni er kirkens identitet og væremåte, og diakoni er ikke en valgfri oppgave i en menighet, skriver Ann-Kristin Fauske i boken *Mer enn ord. Ungdomsdiakoni i praksis*. Diakonien skal gjennomsyre det arbeidet som gjøres i menigheten. Alle kan bidra og alle er en del av en gruppen for å hjelpe andre og for selv å ta imot hjelp. For å utvikle et diakonalt tanke- og handlingsmønster er det hensiktsmessig å utfordre menigheten på utvikling, læring og dyktiggjøring, blant unge, voksne og eldre. Diakoni handler også om å ta ansvar for seg selv, i tillegg til å bidra for andre. Diakoni må praktiseres slik at vi går sammen for og med hverandre og uten at det oppstår skiller og grupperinger (Fauske 2003:22-23).

4.2.2 Diakoniens rolle som samfunnsaktør

I boka *Folkekirke nå* skriver Kjell Nordstokke om den diakonale folkekirken. Han tar utgangspunkt i da den norske Grunnloven ble redefinert i 2012 og det ble en ny relasjon mellom stat og kirke. Nordstokke slår fast at Den norske kirke er en folkekirke og fortsatt spiller en viktig rolle i det norske samfunnet, særlig med tanke på felles handlinger og verdier. Kirkens rolle i høytider og kriser blir sett på som viktig på bakgrunn av kirkens åndelige og kulturelle arv. Kirken blir her sett på som en samfunnsaktør på lik linje med andre. Kirkens diakonale og sosiale engasjement sier også noe om kirkens rolle i samfunnet. Fellesskapstanken i kirken skaper også rom og ansvar for de blant oss som faller utenom samfunnets rammer. Diakonien bærer her et samfunnsansvar (Nordstokke 2015:135-136).

Ved velferdsstatens etablering og opp gjennom historien har kirkens ansvar og engasjement vært mer og mindre synlig i perioder. På 1980-tallet ble sivilsamfunnet etablert og ulike lag, foreninger og organisasjoner fikk en viktigere rolle for sammen å skulle jobbe til beste for andre. Større engasjement oppstod og muligheten til å delta som frivillig medarbeider ble en ressurs inn i det offentlige (Nordstokke 2015:137). I 2009 kom Samhandlingsreformen (Stortingsmelding nr. 47:2008-2009) og viste forventninger om sivilsamfunnets ansvar og medansvar inn i helse- og omsorgssektoren. NOU 2011:11, *Innovasjon i omsorg*, har som mål at innen 2025 skal så mye som 25 % av virksomheten i omsorgssektoren drives av ideelle aktører. Dokumentet, *Innovasjon i omsorg*, bygger på medborgerskap, der alle borgere er med og har et ansvar for fellesskapet, organisering og ordninger inn i fellesskapet. Kirkens rolle er som motivator, mobilisering av frivillig innsats og blir sett på som viktig for å oppnå målet. Kirkens nye relasjon inn mot staten er ikke redusert, men kirken sidestilles med andre aktører fra sivilsamfunnet. Både offentlige myndigheter og store deler av befolkningen ønsker kirken som samarbeidspartner og deltaker, særlig i møte med høytider, kriser og etiske dilemmaer. Kirkens troverdighet blir på et vis satt på prøve når det gjelder samsvar mellom dens tale og praksis. Spørsmålet blir da om kirken viser og gjør det den taler om (Nordstokke 2015:138). Helt tilbake til reformasjonstiden så de på viktigheten av at menneskene i kirken skulle leve som levende vitner om det som stod skrevet i Bibelen. Tjeneste for sine medmennesker var viktig. Videre viser dette at også i dag skal vi hjelpe og bidra inn mot våre medmennesker, også i det offentlige rom. Kirken og dens medlemmer er et bidrag inn i det offentlige med frivillig og sosialt engasjement, og det er et kall/oppdrag som gjelder alle og som alle kan bidra med på en eller annen måte. Kirken som organisasjon har mye å bidra med inn i sosialt arbeid og omsorgsarbeid, og kan også bidra med kritisk refleksjon når det er nødvendig (Nordstokke 2015:140). Det er innen Den norske kirke ønskelig at diakoni er en holdning, og ikke bare en innsats. Holdningene søkes og ønskes å bli så «hverdagslige» og vanlige at alle medlemmer reflekterer over sine muligheter til å delta og å gjøre en innsats for andre mennesker. Som folkekirke har kirken også et diakonalt samfunnsoppdrag. Den diakonale tankegangen i kirken bygger på diakoniplanens punkter om å vise kjærlighet mot sine medmennesker, jobbe for inkluderende fellesskap, verne om skaperverket og fremme og jobbe for rettferdighet (Nordstokke 2015:141).

Forebyggende arbeid er et arbeidsredskap og en analysemetode for å styrke ungdommens oppvekstvilkår. Også her bekrefter Fauske at å forebygge «handler om å gjøre

oppvekstsituasjonen til barn og unge så god, variert og trygg som mulig» (Fauske 2003:38). Der de unge selv får mulighet til å bidra med konkrete oppgaver får de et eierforhold til tiltaket, noe som vil virke positivt på den enkelte ungdommen og for miljøet. Planlegging, helhetstenkning og tid er viktige faktorer i det forebyggende arbeidet, og voksne må være villige til å stille opp på dette sammen med de unge. Det å gi av egen tid og å støtte, oppmuntre og utfordre er en viktig ressurs fra de voksne til de unge. Innenfor forebygging deles det inn i primær, sekundær og tertiær forebygging. Primær forebygging omhandler tidlig forebygging, før det har oppstått noen problemer. Ved sekundær forebygging er intensjonen å forhindre at et problem blir værende eller vokser. Til slutt kommer tertiær forebygging der begrensning av skader og reparasjon er målet. Gode grunner til å tenke forebyggende arbeid er å holde ungdommene i sitt nærmiljø, styrke stedstilhørighet og samhold, gi positiv tilhørighet og et positivt selvbilde, gi en oppleve å lykkes og meste sosiale relasjoner, skape positive holdninger og forbilder, bli sett og bekreftet. For at tiltak skal kunne sies å være forebyggende innebærer det å ha ledere med interesse, kompetanse og erfaring, som er med å styrker den enkelte ungdoms selvbilde og at det er en lav terskel for å delta i prosjektet (Fauske 2003:38-44).

Det lutherske verdensforbund (LVF) presenterte i 2013 heftet *Liv i mangfoldig fellesskap* med fokus på å fornye diakonien i europeiske lokalsamfunn. Her beskrives menneskers evne til å imøtekomme endringer i samfunnet og takle de nye utfordringene og situasjonene som oppstår der konteksten stadig er i endring. Heftet er resultatet av en prosess der det har blitt reflektert kritisk rundt diakoni i nærmiljøet og diakoniens mulighet for politisk påvirkning i det offentlige. Dette heftet bidrar til å få opp forståelsen og refleksjonen omkring diakoniens plass i kirken, både i Norge og ellers i Europa. Dette heftet er et bidrag for å få diakonien inn som en holdning slik at diakonale handlinger blir naturlig. Verdier som gjensidighet i relasjoner og å bygge fellesskapene sterke er bidrag inn i den diakonale tenkningen og handlingene (LVF 2013:2). Kirkens utfordring og mulighet videre vil være å få nok motiverte frivillige for å kunne bidra i det diakonale arbeidet. Dette er en utfordring fordi det trengs flere frivillige på bakgrunn av den økonomiske nedgangen og bevilgninger fra det offentlige. Det er viktig at kirken har dyktige og engasjerte frivillige til å delta i det diakonale arbeidet, der bevisstgjøring om diakoni, diakonale grunnholdninger og opplæring er viktig. Diakonien må bidra og utvikles til å være bærekraftig både på samfunns- og menighetsnivå. Den må bli en naturlig del av menighetens aktiviteter, og de unge er en spesiell ressurs inn i de diakonale

prosjektene og handlingene. Endringene i Europa og Norge er også endringer der ulike kulturer og religioner møtes. Åpenhet der verdier som samarbeid, forståelse og respekt formidles i møte med andre mennesker, og der ulikheter kan leve side ved side. Dette fordi menneskene er den viktigste ressurs innen diakoni, der menneskers engasjementet og motivasjon tas med inn i arbeidet. Den enkelte frivilliges livshistorie kan bli en ressurs inn i den diakonale tankegangen og handlingen (LVF 2013:10-13).

4.2.3 Diapraksis og myndiggjøring

Diapraksis er et ord som ble tatt i bruk på slutten av 1980-tallet, av den danske forskeren og presten Lissi Rasmussen. Ordet diapraksis har nå blitt mer brukt og kjent også i Norge og det brukes for å beskrive samarbeid og det å bygge bro mellom ulike religioner. I utgangspunktet blir diapraksis brukt når mennesker gjør noe praktisk sammen, når handlinger blir utført sammen, og i utgangspunktet ble det brukt i handlinger mellom kristne og muslimer. Å være og å gjøre noe sammen mot et felles mål. Begrepet er i dag mye brukt innen internasjonal diakoni og misjon, og det brukes aktivt i Det lutherske verdensforbundets dokumenter. Det er gjennom handling, spontant eller organisert, at mennesker møtes og relasjoner oppstår. På bakgrunn av diapraksis kan dialoger oppstå, men diapraksis er et selvstendig, uavhengig og viktig bidrag inn i et flerkulturelt arbeid (Rasmussen 1997:69).

Myndiggjøring innenfor diakonien er en nyere dimensjon som er hentet fra Latin-Amerika. Det handler om å være en brobygger og en mellommann. Når det bygges broer er diakonien med å bidra til forandring. I bibelsk sammenheng er hvert menneske skapt unik i Guds bilde med fantastiske evner og verdi helt uavhengig av sin sosiale situasjon. Myndiggjøring bygger på det bibelske verdisynet. Myndiggjøringen tar utgangspunkt i pinsehistorien i Bibelen da Den hellige ånd kom der disiplene var og forvandlet dem. I kirken tror man på denne forvandlingen i det enkelte menneskets liv, også i dag. Våre egne møter med en hellig Gud, preger vår tro og vår diakonale praksis. Dette få innvirkning på de diakonale valgene og metodene vi benytter oss av i den diakonale hverdagen. Forståelse og aksept er også viktige elementer innen myndiggjøring. Diakonale tiltak er å bygge relasjoner, inn i kirken, og utover i samfunnet. Det er mange situasjoner og miljøer som trenger brobyggere, i kirken, lokalsamfunnet og samfunnet ellers. Initiativ må bli tatt og prosjekter må iverksettes, da oppstår det prosesser som jobber mot et mer bærekraftig samfunn (LVF 2010:46-47).

4.3 Ungdom

I denne oppgaven er hovedfokuset på ungdom, og mer spesifikt tenåringer mellom 13 og 17 år. Det skjer og har skjedd store endringer og utviklinger i ungdomskulturen og -miljøene. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, NOVA, første nasjonale rapport, Ungdata, som ble utgitt i 2013 omhandler norsk ungdom i ungdomsskolealder og deres vaner og opplevelser av å være ung i dag. De unges opplevelse av å være ung har forandret seg til i dag fra slik det var på 1980- og 90-tallet. Da var det ungdommenes rus- og atferdsproblemer som bekymret, og deres gruppentilrette og mangel på innordning i samfunnet som oppvoksende generasjon som uroet. Nå er de unge flinke på skolen, mer fredelige, mer framtidsrettet og har et bedre forhold til den voksne generasjonen. Samtidig som rusbruken er halvert og kriminalitet blant ungdom har gått klart ned. De unges utfordringer i dag er på et individuelt nivå og omhandler psykiske utfordringer og problemer. NOVA ser på og ønsker at Ungdata skal være et verktøy som kan brukes inn i lokalmiljøene for å sette inn tiltak mot den enkelte ungdommen og der kommuner kan samarbeide om tiltak og tilbud for de unge (Frøyland, Hegna, Hyggen og Sletten 2013). I 2014 ga NOVA, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, ut en rapport som var en oppdatering til Ungdata, utgitt i 2013. Her blir også resultater fra ungdom i første trinn på videregående opplæring presentert, og her skiller de unge seg litt ut fra ungdommene på ungdomsskolen. De psykiske helseplagene holder seg stabile, mens de økte i årene på ungdomsskolen. Alkohol- og rusforbruket øker hos ungdommene på videregående skole og flere skulker skolen da. Ut over de forandringene som ser ut til å kun gjelde ungdommer på videregående skole er det ikke noen endringer i ungdomskulturen på årene da undersøkelser til Ungdata ble gjennomført i 2010-2012 og til den nyeste oppdateringene i 2014 kom (NOVA 2014).

I boka *Mer enn ord. Ungdomsdiakoni i praksis* skriver Fauske blant annet om diakoni og ungdom. Hun beskriver tenåringsperioden som en tid midt mellom det å være barn og voksne, noe som kan være forvirrende og utfordrende. De unge gjennomgår store forandringer. I et kirkelig perspektiv er Guds kjærlighet og interesse for den unge og at de unge er skapt i Guds bilde en ekstra dimensjon. Samtidig er relasjonene til seg selv og andre mennesker viktig og utfordrende. Det er ofte en spenning mellom løsrivelse og tilhørighet. De unge trenger å bli sett og bekreftet for den de er, mer enn for hva de gjør. Karakterpresset og kroppsfokus gir

ikke næring til dette. Samtidig som de bekreftes trenger de unge å bli utfordret og de trenger voksne rundt seg som har tro på dem (Fauske 2003:28-29).

Sissel Østberg skriver i sin bok *Muslim i Norge. Religion og hverdagsliv blant unge norsk-pakistanere* om det å være ung og å vokse opp i Norge med en flerkulturell bakgrunn. Forskningen i boka er et studie blant norsk-pakistanere, men relevansen er stor til ungdommer med et annet religiøst og kulturelt mangfold. Samfunnsforskning viser til en generell økning i individualisering og økt refleksjon hos ungdom, og utviklingen og valgmulighetene beskrives lik for alle ungdommene, med løsrivelse og behov for å høre til på samme tid. De kulturelle forskjellene blir på samme tid mer tydelige i ungdomsårene (Østberg 2003:167-168). De unge lever og forholder seg til religionen og etnisiteten sin på ulike måter. Noen av de unge har et personlig og privatisert forhold til religionen sin, andre har sin religion som en kulturell referanse og atter andre unge er tradisjonelt troende, ifølge Østberg sin forskning. De fleste ungdommene lever godt med en mangfoldig og sammensatt kultur, tro og samfunn. Videre peker hun på at på det personlige planet utgjør ikke mangfoldet noen trussel mot den unges integritet (Østberg 2003:202-208).

5 Metode

Innsamling av data kan gjennomføres på flere måter, så her i metodekapittelet blir det beskrevet og vurdert hvilke framgangsmåter som var mest hensiktsmessige å bruke i denne oppgaven. I metoddelen skjer også utvelgelsen av informanter og begrunnelse for utvalget. Avslutningsvis i metodekapittelet sies det noe om hvordan den innsamlede dataen senere skal analyseres i oppgaven (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2010:44). I denne masteroppgaven brukes kvalitativ metode der gruppeintervju og dybdeintervjuer er hovedkildene til informasjonen. Det er den metoden gir mest informasjon om ungdommenes refleksjoner og opplevelser. Underveis i intervjuene ble det også gjort observasjoner, ikke systematiske, men observasjoner ut fra de mulighetene som ga seg i situasjonene. Jeg har også vært med på et opplæringskurs for de unge, jeg har hatt uformelle samtaler med noen av ungdommene, jeg har fått etablert kontakt med de unge via nettet på Facebook og jeg har deltatt på besøk sammen med noen av ungdommene på et av sykehjemmene. I denne

oppgaven brukes observasjon som et tillegg til intervjuene, og observasjon er her brukt litt tilfeldig og ikke som en egen metode. Observasjonene får dermed en birolle som dermed utgjør en mindre del av metoden enn intervjuene gjør. Oppgavens problemstilling og utbyttet som intervjuene gir i oppgaven viser klart at intervjuene er den mest informative metoden i denne oppgaven. Observasjonene er tatt med for å forsterke noen av inntrykkene.

I forskning brukes teori og innsamlede data sammen for å belyse et fenomen. Innsamlede data uten teori kan lett mangle relevans til samfunnet og kan oppleves kun som beskrivende, mens teori uten innsamlede data lett kan bli spekulasjoner og påstander. Teori og data styrker hverandre og gir det skriftlige materialet tyngde så materialet blir relevant og kan brukes videre i samfunnet (Johannessen m.fl. 2007:52-53). I denne kvalitativt orienterte studien bygger de innsamlede data på de teoretiske referanserammene som har blitt presentert i kapittel fire. Sammen skal teori og praksis være med å belyse problemstilling, Hva motiverer ungdommene til å være med i prosjektet Unge møter eldre og hvordan får ungdommenes frivillighet og motivasjon betydning i hverdagen deres? For å forholde seg til virkeligheten er det viktig å ha faglig teoretisk kunnskap. Teorien er også med på å danne noen rammer og begrensninger for oppgaven. Det oppstår et samspillet mellom teori og praksis som er viktig i den kvalitativ forskningsoppgave.

Forskningsprosess er også hermeneutisk med forforståelse, forståelse og tolkning. Det blir sett på og sagt noen om en liten del av et fenomen, samtidig som helheten også spiller en rolle. Konteksten, sammenhengen fenomenet skjer i, er viktig fordi ingenting skjer alene eller for seg selv (Gilje og Grimen 1993:143). En grunntanke innen hermeneutikken er at vår bakgrunn og våre erfaringer avgjør hva vi forstår og ikke forstår. Hver og en av oss møter alltid verden med våre tidligere erfaringer og opplevelser. I en forforståelse er det vanligvis ulike komponenter som individuelle personlige erfaringer, trosoppfatninger, språk og begreper. Alt dette har vi alle med oss i møte med og i samhandling med hverandre (Gilje og Grimen 1993:148-150). Ulike syn, metoder, begrunnelser, vektlegging, erfaringer og forforståelse er grunnen til at tolkninger blir forskjellige. For å bedømme om en fortolkning er god eller dårlig, kan den hermeneutiske sirkel brukes. Både helhet og del må begrunnes med den andre, helheten eller delen (Gilje og Grimen 1993:158-162). Prosessen i den hermeneutiske sirkelen, der delene påvirker helheten og helheten påvirker den enkelte del gjør seg også gjeldende i

denne oppgaven. Helheten og målet med dette prosjektet er å skape en god bydel ved hjelp av ungdommers engasjement for eldre i lokalsamfunnet. Deler av denne helheten består blant annet av å styrke båndene mellom unge og eldre, mellom nærmiljøet og kirken, på tvers av religiøsitet og kultur.

Etikk er viktig å forholde seg til ved forskning. Vurderinger av rett og galt ses i forhold til retningslinjer, regler og prinsipper. Etikk handler om forhold mellom mennesker og om indirekte påvirkning mennesker har på hverandre (Johannessen m.fl. 2007:91). Refleksjon over valg av metode og etisk tenkning omkring gjennomføringen er vesentlig i en forskningsoppgave, og vil bli viet plass i metodekapittelet. Etske refleksjoner, utfordringer og vurderinger blir beskrevet i siste kapittelet i metodedelen.

5.1 Valg av kvalitativ metode

Innenfor forskning deles metode inn i to hovedkategorier, kvalitativ og kvantitativ forskning, som igjen innehar mange undergrupper. Innen fag som sosiologi, helse og teologi som denne oppgaven kan sammenlignes med eller kommer inn under, gir den kvalitative forskningen god innsikt. Innen kvalitativ forskningsdesign finnes det ulikheter og mange analytiske retninger og gjennomføringsmåter. I prosessen er det derfor viktig å ta valg for metode slik at arbeidet med innsamling av data og bearbeidingen blir gjennomførbart. Innen kvalitativ metode er det viktig at prosessene er gjennomsiktige og at alle faser i forskningen beskrives og dermed kan etterprøves. Fenomenologi som kvalitativt forskningsdesign består i å beskrive mennesker og deres forståelse og erfaring med et fenomen. Gjennom en gruppe mennesker forsøker forsker å se og forstå meningen med et fenomen. Meningen må så ses i sammenheng med konteksten (miljøet) som handlingen/fenomenet skjer i. Målet er å få innsikt i andre menneskers verden og tolkningsmønster. Et fenomenologisk design består av forberedelse med erfaringer og kunnskap fra tidligere, datainnsamling fra mennesker med erfaring fra fenomenet og analyse av de innsamlede data (Johannessen m.fl. 2007:80-81). I denne kvalitative oppgaven har jeg gått fram etter en fenomenologisk arbeidsmåte. De ungdommene som jeg har intervjuet i dette arbeidet har vært de viktigste informantene for å se og skjønne meningen med det fenomenet som jeg ville se på og analysere her. Intervjuer er hovedkildene til informasjon i denne oppgaven. Jeg har brukt både gruppeintervju og dybdeintervju i oppgaven. I arbeidet med denne oppgaven ble jeg presentert og jeg fikk etablere en rolle som observatør blant

ungdommene i deres miljø og arbeid med UME-prosjektet. Jeg fikk også være en del av deres nettverksgruppe på Facebook. Tilliten de unge viste har vært positiv for meg og arbeidet med denne oppgaven. Det gjorde det også mulig å ha fått etablert en kontakt med ungdommene før jeg traff de i intervjusammenheng. I arbeidet med oppgaven har jeg også benyttet meg av snøballmetoden, der en informant viser meg videre til andre personer med viktig informasjon for forskningsprosjektet (Johannessen m.fl. 2007:109).

5.2 Intervjuer

Et forskningsintervju har ofte et formål og er bygget opp med en struktur der intervjuer og den som blir intervjuet har ulike roller. I intervjusituasjonen er det ønskelig med dialog selv om spørsmål stilles. Spørsmålene vil bære preg av å være beskrivende, fortolkende og teoretiske. Det vil si de vil relateres til konkrete handlinger og hendelser, til oppfatning og tolkning av hendelser og til årsaker til hendelser (Johannessen m.fl. 2007:135). I intervjuene vil intervjuguiden være et utgangspunkt for spørsmålene som stilles og fungerer som en huskeliste så selve intervjuet kan bli friere og få form mer som en naturlig samtale (Repstad 2007:78-79). Når informanten får snakke fritt om ting eller hendelser som har betydd noe i hans eller hennes liv viser det seg ofte å være lettere å uttale seg og dermed også å gi svar som er mer utfyllende og med mer substans (Repstad 2007:95).

5.2.1 Gruppeintervju

Gruppeintervju er en måte å intervju flere mennesker på samtidig. Hensikten med gruppen er å la deltakerne komme fram med sine synspunkter. Det er dermed ønskelig at det er gruppedeltakerne som snakker mest, mens forskeren stiller spørsmål inni mellom for å få ønskelig informasjon. Det er viktig å på forhånd ha tenkt gjennom hvor intervjuet gjennomføres (Johannessen m.fl. 2007:151). I gruppeintervjuer kan de som intervjues snakke og fortelle videre om det en av de andre før har snakket om. Da kan det oppstå beskrivelser av fenomenet som går mer i dybden og informasjonen som blir gitt blir mer realistisk. Holdninger og samhandling avdekkes også lettere i gruppeintervjuer. Å være sammen med andre informanter kan gi en trygghet i gruppa, særlig om de intervjuede kjenner hverandre. Om informantene har veldig forskjellige opplevelser av fenomenet kan det komme fram om det er en trygghet i gruppa. I sammenhenger uten for mange konflikter og der informantene

stort sett er enige er gruppeintervju en god måte å gjennomføre intervju på (Repstad 2007:99-100). Jeg har gjennomført et gruppeintervju i arbeidet med denne oppgaven. Jeg tok utgangspunkt i den samme intervjuguiden, men beregnet at selve intervjuet ville ta noe mer tid, siden det var flere informanter som skulle svare. For å avtale når intervjuet skulle gjennomføres brukte jeg mer tid i planleggingen, siden tidspunktet skulle passe for flere samtidig.

5.2.2 Dybdeintervju

I dybdeintervju, intervju med en person, er relasjonen mellom de to viktig. Den innledende fasen i intervjuet er avgjørende for hvilke opplysninger som kommer fram i intervjuet. Stedet det intervjuet blir gjennomført kan være avgjørende for informanten og om det gjennomføres personlig eller via telefon eller data. Informantens oppfatning av intervjueren er også vesentlig i samspillet mellom de to. Hva intervjuer ønsker skal prege intervjusituasjonen og hvilken tilnæringsmåte som brukes har betydning for hvilke svar informanten kommer mer. (Johannessen m.fl. 2007:141-142). Dybdeintervjuene som ble gjennomført foregikk alle i kjente omgivelser for informanten, i kirken hvor kurs og evalueringssamlingene for UME blir arrangert. Omgivelsene var da for informantene kjente og trygge. I forkant hadde jeg etablert en positiv kontakt med informantene ved at vi hadde møttes eller meldt hverandre på Facebook. Så da intervjuene startet hadde vi etablert en førstekontakt, og vi brukte litt tid i starten på å småsnakke litt om UME og deres engasjement.

5.2.3 Utvalg

Ved strategisk utvelgelse har forsker valgt ut ei målgruppe for å gjennomføre intervjuer, og utvelgelsen er dermed hensiktsmessig og ikke representativ. Det er mange kriterier for utvelgelse av informanter. Gruppen av informanter er en typisk og homogen gruppe (Johannessen m.fl. 2007:108-109). Strategisk utvelgelse er brukt i denne oppgaven og ungdommenes søknad om å få delta i UME er gjennom en søknadsprosess før de unge eventuelt får delta i prosjektet. Her i denne oppgaven er også snøballmetoden tatt i bruk. Til utvelgelsen av informantene i disse intervjuene fikk jeg hjelp og anbefalinger fra prosjektleder, som kjenner og har jobbet sammen med ungdommene. Hun anbefalte meg å intervju de ungdommene som hadde vært med i prosjektet UME over lengre tid. En av

informantene anbefalte også to nye informanter. En av informantene har deltatt i både dybde- og gruppeintervju.

5.3 Gjennomføring av intervjuene

I oktober sendte jeg søknad om godkjenning av intervjuguiden til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, heretter NSD, om å intervju ca. ti personer. I tillegg til informert samtykke kreves det godkjenning av intervjuguiden for å verne om de personene som deltar på intervjuene fordi opplysningene som de intervjuede har gitt kan spores tilbake til dem og deres identitet (Repstad 2007:82). Intervjuguiden ligger som vedlegg 2 i denne oppgaven. Foreløpig problemstilling ble også sendt til NSD, i tillegg til flere spørsmål som jeg svarte på i et skjema som ble sendt til NSD. Siden jeg planla å bruke lydopptak i intervjuene var det også nødvendig å få godkjenning av NSD. Lagringen av disse lydopptakene og utskrift av materialet etterpå måtte bekreftes som sikret for uvedkommende. Jeg fikk godkjent søknaden, med kommentar om at den var godt utformet. Det var også en kommentar om at dato for anonymisering må tilføyes. Det vil si at alle opplysninger som kan spores til informantene og lydopptak skal slettes når dette forskningsprosjektet er ferdig, som er forventet til 15.06.16.

Jeg utarbeidet et informasjonsbrev med samtykkeerklæring og underskrift fra ungdommene og foreldre/foresette som jeg sendte til informantene. De skulle lese gjennom brevet og ta det med ferdig utfyllt når vi møttes til intervjuet. To av informantene måtte ettersende samtykkeerklæringen siden de fikk den da de møtte opp på intervjuet. Jeg gjennomførte et gruppeintervju fordi jeg hadde sju ungdommer som hadde svart ja til å delta. Ungdommene ville gjerne komme sammen, noe som jeg så på som greit og ikke noe problem for gjennomføringen. Jeg gjennomførte også tre dybdeintervjuer av ulik lengde, disse også med utgangspunkt i intervjuguiden. Etter at intervjuene var gjennomførte transkriberte jeg alle intervjuene før jeg brukte de videre inn i oppgaven.

5.3.1 Gjennomføring av gruppeintervju

Gruppeintervjuet avtalte jeg med hver ungdom ved å sende dem melding på Facebook, der jeg først spurte om de var interessert i å bli intervjuet. Fire av ungdommene hadde mulighet for å komme. I tillegg hadde jeg sendt mail til de med informasjonsbrevet og samtykkeskjemaet som de skulle ha med seg ferdig underskrevet når vi møttes til intervjuet. Intervjuet skulle finne sted i et av siderommene i kirken, der de unge vanligvis møtes på opplæringskurs og evalueringssamlinger. Det vil si at lokalet var kjent for ungdommene. En av informantene hadde sagt hun kunne prøve å få med seg to ungdommer til. Disse to hadde ikke fått annen informasjon før intervjuet enn det informanten hadde gitt dem muntlig i forkant. De to ønsket også å være med og fikk med seg hver sin samtykkeerklæring som de skulle levere senere. Da alle hadde kommet og vi hadde satt oss rundt bordet, informerte jeg kort om intervjuet, og muligheten de har for å trekke seg underveis i intervjuet og i oppgaveskrivingen min.

Vi snakket litt om kjøreregler for intervjuet siden vi var seks stykker tilstede i tillegg til meg. Ungdommene som stilte på gruppeintervjuet er ungdommer som jeg i utgangspunktet ikke kjenner, men jeg har sett alle i ulike sammenhenger av UME. Noen av de har jeg også samtalt med om UME-prosjektet. Vi avtalte hvordan vi skulle be om ordet og samtalen ble fri og nesten som en naturlig samtale. Informantene hadde slik jeg ser det et godt og avslappet samspill. Intervjuet ble gjennomført med noen avbrudd underveis.

5.3.2 Gjennomføring av dybdeintervju

Før jeg intervjuet de unge hadde jeg et intervju med prosjektleder på hennes kontor i kirken. Jeg tok utgangspunkt i samme intervjuguiden som jeg brukte til ungdommene. I dette intervjuet fikk jeg mer informasjon om etableringen av UME samt tanker og verdier som ligger i prosjektet. Hun har også villig delt av sine opplevelser og erfaringer i oppbyggingen av UME. I tillegg har jeg hatt samtaler med prosjektleder tidligere i prosessen og på vei til og fra et av besøkene på et av sykehjemmene. En av ungdommene hadde ikke mulighet for å være med på gruppeintervjuet, og møtte meg da en annen dag i kirkens lokaler for å intervjues. Intervjuguiden var den samme. Min erfaring med dybdeintervju er at i samtale med en informant er det større mulighet for at vi går utover de spørsmålene som står i intervjuguiden. Etter gruppeintervjuet var avsluttet, hadde jeg lovet en av informantene at vi

skulle ta et dybdeintervju, der erfaringer innen ledelse og ansvar i prosjektet skulle vektlegges. Det varte ca. 15 minutter og var informativt om lederopplæring og ansvarsfordeling.

5.4 Observasjon

Observasjon viser hva mennesker gjør i en situasjon og i en gitt kontekst. Observasjon brukes vanligvis ikke alene for å gjennomføre en kartlegging, men sammen med eksempelvis intervjuer. Ved observasjon kan kun fenomener som er observerbare fanges, ikke meninger eller refleksjoner (Jacobsen 2013:102-103). Ved å bruke observasjon får man også se problemstillingen fra en annen synsvinkel, samhandling mellom mennesker blir synlig og non-verbal kommunikasjon blir vektlagt (Johannessen m.fl. 2010:118-120). I arbeidet med denne oppgaven har jeg observert og vært tilstede i ungdomsmiljøet og i en av aldersinstitusjonene. Det var en god måte å se med egne øyne hvordan samhandlingen var mellom ungdommene og mellom de unge og de eldre var. Disse observasjonene ble ikke gjort som et selvstendig studium, men mer for å få tilleggsinformasjon og å få forsterke noen av inntrykkene jeg hadde fått gjennom samtaler og intervjuene. Jeg har også kommet i kontakt med flere av de unge enn de ungdommene jeg har intervjuet, og kontakt ble også etablert med noen av de voksne i arbeidsgruppa. På bakgrunn av dette har observasjonen og innblikket i prosjektet blitt utvidet.

5.5 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet og undersøkelse av påliteligheten i datainnsamlingen er viktig i kvalitative undersøkelser. Det ses nøye på hvordan data samles inn og bearbeides. Beskrivelse av konteksten er med å styrke reliabiliteten i oppgaven. Det samme gjelder om forskeren detaljert beskriver framgangsmåten i prosjektet og framgangsmåten kan etterprøves (Johannessen m.fl. 2007:198-199).

Validitet brukes om troverdighet og overførbarhet til andre og lignende prosjekter.

Gjennomføring av observasjon flere ganger er viktig for å være kjent med konteksten man

forsker i og for å få tillit hos menneskene forskeren observerer. Graden av overførbarhet kommer alltid an på prosjektet og dets egenart (Johannessen m.fl. 2007:199-200).

5.6 Metoderefleksjon

I utvelgelsen av metoder må mange valg gjøres. Intervju har i denne oppgaven vært brukt som metode. Observasjon har blitt brukt for å forsterke inntrykkene som har kommet fram i intervjuene. Det har vært hensiktsmessig å bruke observasjon i denne oppgaven fordi det har gitt et innblikk av hvordan praksisen fungerer i sin kontekst, og non-verbal kommunikasjon har blitt synliggjort. Observasjon og intervju har vært to metoder som har utfylt hverandre i denne oppgaven. Teorien i oppgaven har vært en referanseramme og har vært med å bygge opp under de funn som er gjort i intervju og observasjon. Ved å synliggjøre sammenhengen mellom helheten og de enkelte delene i dette prosjektet vil det bli dannet et bilde av noe av det som skjer i prosjektet.

De forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi er blant annet utarbeidet til slik forskerøymed som masteroppgaver. Før man starter feltarbeidet er det viktig å sette seg inn i disse etiske retningslinjene. I tillegg til den generelle innledningen og del A om forskerens holdning og etikk, vil det være viktig å se nærmere på punkt fem til ni som blant annet omhandler menneskeverdet, frivillighet og samtykke, medbestemmelse, respekt og tydelig informasjon til personene som deltar i forskningsprosjektet (NESH 2006:11-14). I møte med menneskene som skal intervjues er det viktig å opptre tillitsfullt og respektfullt. De som sier seg villige til å bli intervjuet deler personlige opplevelser og erfaringer og derfor er det viktig å opptre på en varsom og respektfull måte. Videre har punkt ti om konsesjon og meldeplikt vært viktig å sette seg inn i, der det kommer tydelig fram at intervjuguiden må sendes til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) fordi prosjektet vil innebære opplysninger om personer, direkte eller indirekte (NESH 2006:14-15). Punkt 16 tar opp det etiske omkring lagring av all informasjon på en forsvarlig måte. Det er altså viktig å sikre alle opplysninger for innsyn fra andre (NESH 2006:18-19). Også i møte med NSD blir det sikret at all innsamlet materiale og informasjon skal sikres tilstrekkelig. Mot slutten av de forskningsetiske retningslinjene, punkt 41 til 47, tas det opp og tenkes kritisk rundt offentliggjøring, publisering og tilbakeføring til informantene om forskningsarbeidet. Her er det fokus på å få formidlet kunnskapen fra forskningen til

mennesker utenfor forskningsmiljøet. Etisk refleksjon omkring offentliggjøringen og videreføring er viktig (NESH 2006:32-35). Gjennom hele prosjektet må forsker forholde seg til å reflektere over etiske spørsmål og utfordringer. Det gjelder særlig hvor og hvordan opplysninger fra intervjuer lagres. Forsker må også ta stilling til hvor og hvordan oppgaven offentliggjøres i etterkant av forskningsperioden. I arbeidet med denne oppgaven har informantene uttrykt ønske om at oppgaven kan deles og publiseres til flest mulig for å få UME til å spre seg til enda flere steder. Dette setter høye krav til etiske spørsmål og personvern i oppgaven.

I søknaden til NSD argumenterte jeg for at det ikke var nødvendig med foreldreunderskrift fra ungdommene som skulle intervjues. NSD var enige med mine argumenter om at det ikke var nødvendig at foreldre/foresatte skulle skrive under siden informantene var over 16 år. En av grunnene til jeg gjennomførte med underskrift var også at jeg ble usikker på hvor gamle alle informantene var.

I forbindelse med masteroppgaven var det i utgangspunktet ønskelig å foreta to gruppeintervjuer med tre til fem ungdommer på hver gruppe. På bakgrunn av de rammene jeg hadde til disposisjon valgte jeg å gjennomføre et gruppeintervju. Oppgavens varighet har vært på ½ år, og det ble da gjennomført et gruppeintervju og tre dybdeintervju. En av informantene var både med i gruppeintervjuet og i et dybdeintervju. For å plukke ut intervjuobjektene fikk jeg hjelp fra prosjektleder. Om flere ungdommer hadde blitt intervjuet enn de sju, kan det tenkes at det hadde vært større variasjon i svarene, selv om det jeg observerte ikke pekte i den retning. De som er med i UME er positive og ønsker å delta. Jeg hadde vurdert å intervju en av lærerne som er tilknyttet valgfaget på skolen også, men siden det er ungdommenes motivasjon og frivillighet som er i fokus i oppgaven ble det ikke gjennomført. Det har ikke vært ønskelig eller hensiktsmessig å intervju noen av de eldre i prosjektet, fordi det ikke har noen relevans for problemstillingen. I selve gjennomføringen av intervjuene har jeg ikke hatt eller oppgitt noen tidsbruk til informantene. Det har gått greit i dybdeintervjuene, men det hadde vært lettere for informantene å forholde seg til noen tidspunkter i forhold til andre avtaler og planer. Det fikk jeg erfare i gruppeintervjuet. Å jobbe etter og informere om klare retningslinjer og lage klare avtaler er til hjelp i den konkrete gjennomføringen.

6 Presentasjon av funn ved intervju og observasjon

I forrige kapittel gjorde jeg rede for metodene som er brukt i denne oppgaven og begrunnelsene for at disse metodene ble brukt. I dette kapitlet trekkes noen av funnene fra intervjuene fram. Presentasjon av funnene er en sammenfatning av svarene i intervjuene som er gjennomført, et gruppeintervju og tre dybdeintervjuer. Innimellom siteres informantene for å la deres stemme komme tydeligere fram. Dette kommer fram ved bruk av sitattegn. I presentasjonen er det noen overlappinger fordi noen av svarene passer inn i flere av underkategoriene. To av informantene har i tillegg til UME vært med i Ungdomsrådet, men det vil i denne presentasjonen ikke komme fram hvem av ungdommene det er for å sikre anonymiteten til de unge. Det er et etisk valg jeg har gjort, og det hindrer ikke å få fram noe i presentasjonen av funnene. Som nevnt i kapittel 5 benevnes informantene med tallene 1 til 8. Problemstillingen jeg har jobbet med i oppgaven er:

Hva motiverer ungdommene til å være med i prosjektet Unge møter eldre og hvordan får ungdommenes frivillighet og motivasjon betydning i hverdagen deres?

Dette kapitlet er delt inn i syv underkapittel. De tar for seg de unges motivasjon for å bli med og fortsette i prosjektet, motivasjon hos leder, frivillighet og diakoni, engasjement som motivasjon og motivasjon som fører til endringer. Deretter følger et kort kapittel om observasjoner gjort i intervjuene og i prosjektet ellers. Dette kapitlet avsluttes med en oppsummering av funnene.

6.1 Motivasjon hos de unge for å bli med og å fortsette i prosjektet

Motivasjonen for å bli med i prosjektet UME er for flere av de unge at det er et godt og positivt prosjekt (2-8). En av informantene sier at det at det var realistisk å få til prosjektet var en motivasjonsfaktor. Prosjektet kan også avgrenses i omfang, og i tillegg er det et prosjekt med minimale utgifter. I UME er alt tilrettelagt for de unge, så de kan gå rett inn i oppgavene som ligger i prosjektet. De har et nettverk rundt seg i prosjektet med frivillige voksne, og oppgavene er klart definerte. Informant 2 trekker fram at det i nærmiljøet er et behov for

møtesteder mellom generasjonene, mellom unge og eldre. Det stilles spørsmål om hvorfor UME-lignende tiltak ikke er igangsatt tidligere, da det alltid har bodd både unge og eldre på de samme stedene (2). Prosjektet UME gir utbytte for begge parter, både de unge og de eldre. Gjennom prosjektet har de lært nye ting om seg selv og sine medmennesker og de har utviklet seg til å bry seg om andre og ukjente mennesker, også utover prosjektet (2-8). De eldre har også et behov for å få oppmerksomhet og de får noe annet å gjøre når de unge kommer på besøk til sykehjemmet eller aldersboligen (2,4).

En av informantene (5) sa hun likte å jobbe med eldre mennesker og at hun vil jobbe med noe innenfor eldre og eldreomsorg senere. En annen sa at det å ha fokus på de eldre er viktig (6). Det å møte og å bli kjent med nye mennesker er en motivasjonsfaktor hos en av de unge (5). Mens en av de unge hadde før deltakelsen i UME aldri brydd seg om eller vært interessert i eldre (3). I møte med prosjektet UME og med et engasjement hos prosjektlederen som smittet over så ga en av de unge prosjektet en sjanse. Leder og hennes engasjement var en sterk motivasjonsfaktor for denne informanten til å bli med i prosjektet. Blant annet fikk utsagnet «Vi er så mange her i verden, så hvorfor ikke bry seg om andre» bety noe spesielt. Det ble et spennende og lærerikt år, som resulterte i enda et år i prosjektet og enda mer engasjement. Da UME ble en mulighet innenfor valgfaget Innsats for andre, ble det lett å velge UME for å få karakter i noe informanten allerede likte og var engasjert i (3). En av ungdommene hadde ingen erfaring med denne type engasjement, men liker å prøve nye ting. Det at prosjektet var nytt var positivt (5). Det at ungdommer vanligvis ikke møter og er sammen med eldre mennesker holdes av noen informanter opp som spennende (4,6). Det at de eldre er på alder med egne besteforeldre er også positivt, sier de unge (2-6). For en av ungdommene er eldreomsorg det viktigste arbeidet man kan engasjere seg i, også som frivillig. Den type arbeid blir sett på som veldig viktig og det gir en følelse av å ha bidratt og gjort noe bra (4,5,6). En av informantene poengterer at det er ekstra kjekt å være med i prosjektet nå når det har blitt så stort og stadig sprer seg. Medieoppmerksomheten og masteskrivingen er andre motivasjonsfaktorer for å bli med videre i prosjektet (3).

6.2 Motivasjon hos og fra prosjektleder

Om UME ikke er et prosjekt som ungdommene selv ønsker å delta i og å være en del av hadde det ikke vært noen hensikt å starte det. Ungdommer kommer med tydelige

tilbakemeldinger om de er interesserte eller ikke (1). De viser det ved måten de engasjerer seg på eller ved mangel på engasjement, sier prosjektleder. Det kommer tydelig fram på de anonyme evalueringsskjemaene som de unge fyller ut en gang i halvåret på evalueringssamlingene. Der skriver de blant annet «Jeg har lært at jeg får en god følelse av å tenke på andre mennesker», «Jeg føler at jeg etter å ha vært med i UME har fått nye tanker og har blitt mer glad. Jeg har fått en følelse av å bety noe» og «Jeg har lært mye om hvordan eldre har det og det rører meg. Jeg føler at jeg har forandret meg etter å ha vært med i UME» (1) Evalueringsskjemaene har vært og er viktige for utviklingen og framdriften i UME. God oppfølging er viktig, noe også ungdommene gir tilbakemelding på. Det er en gjennomgang av evalueringsskjemaene hvert halvår. Ungdommenes tilbakemeldinger til prosjektlederen, er kun positive. Skjemaet er oppbygd med fem spørsmål som rangeres etter tall, der 1 er lavest og 6 er høyest. De skjemaene jeg har hatt tilgang til har fått høyest scor på alle seks spørsmålene. Uten hennes motivasjon og engasjement hadde dette prosjektet ikke fått en slik start, sier de unge informantene (2-6). Sagt med en av ungdommenes egne ord: «Hun har fått til mye» (4). Nå etter to år har prosjektet UME spredt seg til flere av de omkringliggende bydelene i Oslo og ellers litt utover i landet. Ungdommene er både glade og stolte over at prosjektet stadig sprer seg og når nye områder (2-8). For å få med ungdommene i UME var det viktig å fortelle hva deres deltakelse bestod i og hva de konkret skulle gjøre som en del av prosjektet sa informant 2 mye om. Måten prosjektet blir presentert og formidlet på er viktig. Ungdommer gjør oftest det som andre ungdommer gjør. Det kan være vanskelig å vite på forhånd om et prosjekt som UME vil bli attraktivt i et lokalsamfunn eller ikke. I selve presentasjonen av prosjektet er det viktig å formidle hva den enkelte ungdom skal bidra med og hvilke forventninger som stilles til den enkelte. Formidlingen må være tydelig og uformell. Ved å presentere prosjektet på en god måte vil de unge bli med i prosjektet. Fokus på måten prosjektet blir presentert på er viktig og prosjektet må bli presentert på rett måte til rett publikum, der en har kunnskap om sitt publikum. Det gjelder å vekke interesse ved å presentere prosjektet på en spennende, levende og givende måte (2). De unge må se at det er deres sjanse nå til å bidra inn i et prosjekt der de kan gjøre en forskjell, og det er den enkelte ungdommen som utgjør denne forskjellen (5). De unge må selv gjennom presentasjonen få en opplevelse av at prosjektet er viktig og verdt å prioritere. Eksempler på dette er blant annet å presentere UME som å gjøre noe godt for andre, at engasjementet kommer på CV-en deres, at det er positivt å ha med seg videre i skole- og arbeidsliv, det er en god og lærerik erfaring og de som vil ta utdanning videre på helsefag får et reelt utbytte av å ha deltatt i UME. Det er også viktig å formidle at dette ikke handler om pleie og stell av de eldre. Samtidig er det

viktig å fortelle ungdommene hva de vil møte på sykehjemmet og aldersboligen, at de som er der er syke og gamle mennesker. De eldre er glade for å få besøk av unge mennesker som vil prate og være sammen med de. Hovedoppgaven for de unge er å gjøre noe godt for andre (2). I tillegg er det også en påminnelse om at vi også blir gamle en dag, og om vi viser omsorg for dagens eldre vil kanskje de unge vise omsorg for oss når vi er de eldre (2,4,6).

6.3 Frivillighet og diakoni

Prosjektet som startet som et samarbeid mellom sykehjemmene og kirken har gått videre til å bli et prosjekt mellom kirken, ungdomsskolen og eldreinstitusjonene. Kirken med diakonen i spissen er den ledende aktøren som satte i gang prosjektet. I samtale med informantene pekes det klart på de gode samfunnsverdiene som noe av det viktigste i UME (1-6). Det at kirken er en av aktørene har ingen stor betydning for de unge. Så lenge utbyttet av prosjektet er godt er det det viktigste (2-6). En av ungdommene ser klart på kirken som en ressurs inn i prosjektet, siden det er en diakon som er leder for prosjektet (2). Å jobbe på tvers av religioner i et slikt prosjekt uttaler ungdommene her at ikke er et problem. Å jobbe på tvers av meninger og tro er en del av det demokratiske samfunnet. Det å jobbe sammen og leve side om side og samarbeide er en viktig byggestein i det norske samfunnet. Kirken har en rolle og er med i dette store og gode prosjektet med en positiv påvirkning utover UME (2-6). Kirken er en del av bydelen og i samarbeidet med skoler, sykehjem og omsorgssenter i UME tror de unge at kirken har fått et tettere forhold til resten av bydelen. Kirken blir et eksempel på at vi kan respektere hverandre uavhengig av alder og tro. Prosjektet er åpent for alle, og kirken viser at den har andre oppgaver enn gudstjenestene (3,5).

To ganger i året er det evalueringssamling, før sommerferien og før jul. Like viktig som evalueringen og oppsummeringen av hva de har gjort det semesteret, er å feire seg selv og hverandre (4). Ungdommene har også kommet med forslag om å arrangere juleverksted der de har med seg søsken og andre i familien sin. På juleverkstedet lages det julekort som deles ut til alle beboerne ved sykehjemmene og omsorgsboligene. Det blir servert risgrøt og pepperkaker, og det synges julesanger (1,4,6). I tillegg samles noen av de unge seg for å øve inn julespillet «Julenissen og snekker Andersen» som de framfører på et av sykehjemmene og så synger de julesanger sammen med de eldre. Etterpå deles julekortene fra juleverkstedet ut. De eldre synes det er gøy når det er noe å være med på og se på, og ungdommene liker å stelle

i stand og å gjøre dette for de eldre. Å se gleden i ansiktene til de eldre betyr mye for engasjementet sier de unge (2,6).

«Eldreomsorg var ikke et tema i bydelen, men etter UME har det blitt et større fokus på det» sa en av ungdommene (6). UME er en måte samfunnet kan være med å strekke ut en hjelpende hånd mot de eldre på. De hadde vært kjekt å få den voksne mellomgenerasjonen også med inn i prosjektet på (2). Det å få flere frivillige voksne med i prosjektet jobbes det mer med nå (1). De frivillige voksne som er leder for hver sin besøksgruppe gir trygghet, fordi det alltid er mulig å ta kontakt med den voksne og å få råd om det er noe som er vanskelig i en samtale eller en situasjon. Flere av de eldre kan ikke ta ansvar for seg selv og alle sine handlinger, og da er det godt for de unge å ha en støtte og hjelp i en voksen person som kan forklare og veilede (3,5). Den voksne har også ansvar for å starte opp samlingen med allsang eller annet program, og leder litt an når andre aktiviteter skal startes og besøket skal avsluttes (1).

Å lære å sette i gang en samtale og å snakke med de eldre er lettere og tryggere å gjennomføre ved opplæring og eksempler gitt av en leder, lærer eller helsepersonell. Det å prate om barndommen, hvor de kommer fra, ting fra fortiden, å lese en avis sammen, prate om årstidene og andre hverdagslige ting er tips ungdommene har lært seg (2). Denne opplæringen foregår gruppevis, i plenum på evalueringssamlingene og i besøksgruppene. Noen ganger på opplæringskursene og evalueringssamlingene har gruppene tema og noen ganger kommer det noen fra et av sykehjemmene eller omsorgsboligene, en prest eller diakon å forteller om et tema (ca. 15 min). Temaene kan være kommunikasjon, møte med døden, demens og andre relevante sykdommer (2,4,5). I møte med de eldre, sier ungdommene jeg har intervjuet at de har lært å være mer tålmodige. De håndterer etter hvert bedre hvordan de kan sitte å lytte og prate med de eldre. Hva som kan sies og gjøres i møte med andre mennesker, også helt ukjente, har de også lært gjennom prosjektet UME (2,4). Og når de prate med eldre prøver de å prate langsommere og høyere (2). Ved å prøve lærer vi. Det skjer mye læring på besøkene. «De unge prøver, feiler og får nye erfaringer» (4). Det er veldig fint og lærerikt når de eldre forteller hva de har gjort og jobbet med tidligere. Det å lytte til deres levde liv og historie er spennende og interessant. Vi møter alle typer mennesker med mange ulike jobber, erfaringer og historier. I møte med krigsveteraner er det mange spennende historier å lytte til. «Den

kloke er den som kan hente kunnskap fra de eldre og gå videre med det – i stedet for å måtte oppleve alt på nytt selv» (2).

6.4 Engasjement som motivasjon

Godheten i prosjektet er framtrepende. «Det gode har alltid vært der!» (2). Ved å se på alt det gode som er i dette prosjektet er det ikke mulig å bli lei prosjektet, selv når de unge har mange andre oppgaver som skal gjøres på samme tid. Alt de får igjen med å være en del av UME er så mye mer. De får tilbakemeldinger fra de eldre og de frivillige voksne. Særlig tilbakemeldingene fra de eldre gir så mye og de unge ser at de eldre verdsetter at de kommer og at det betyr mye for dem i hverdagen deres (1-8). Flere av informantene har opplevd at når de skal gå fra et besøk, gråter de eldre eller de sier: «Ikke glem oss» (2). Det er sterke møter og de unge sier at det gjør noe med dem. Det å tilføre noe i hverdagen til de eldre er en god motivasjon og tilbakemeldingene er positive (2-8). «Gjennom dette prosjektet får jeg vise at jeg bryr meg, ikke bare snakket om at jeg bryr meg» (5). Med å være med i UME er vi med på å gjøre lokalsamfunnet varmere og til et bedre sted å være (4). Det er den enkelte som utgjør forskjellen (5). I tillegg er det trolig en positiv avlastning og bidrag for helsepersonellet som jobber på sykehjemmet eller aldersboligen (2).

Alle ungdommene som har blitt intervjuet i dette prosjektet sier at i møte med de eldre skjer det noe. De unge sier de ikke var bevisst dette da de starter i prosjektet. De unge har ulike utgangspunkt og ulik motivasjon for å bli med i UME, men de har entydige uttalelser i etterkant av hva disse møtene har gjort og gjør med dem. Det å bli sett og satt pris på bare ved å sette seg ned og være sammen med de eldre er en stor, og for mange av de unge en ubeskrivelig følelse og opplevelse. De eldre vil snakke og fortelle, og de unge lytter til opplevelser og livshistorier. Det å se de eldre smile og på andre måter setter pris på de unge, sier ungdommene gir de glede og mening (1-8).

«De unge er der for de eldre, uten å ha oppmerksomhet på noe annet, det er stort. For de unge – og de eldre. Det er en følelse som får oss alle til å fortsette i prosjektet» (5).

Ungdommene sier selv at de blir mer åpne og imøtekommende mot andre mennesker, også mennesker de ikke kjenner. Prosjektet er positivt både for de unge og de eldre. Når de unge kommer på besøk sprer de glede ved å være der, ved å lytte og å tilføre noe til hverdagen til de eldre. De unge bryr seg, viser omsorg og blir knyttet til de eldre. «Det gir deg en god følelse når du er der for noen» (5). Men de unge får også så mye mer tilbake. I tillegg til å få smil og gode ord fra de eldre, får de del i livshistorier, de får tid til å sette seg ned å være, til å lytte, de får personlige møter og de får ros. Ungdommene er med på å spre glede og blir da selv glade (6). Ved å være med i et slikt prosjekt bidrar de unge med noe positivt i samfunnet. «Vi sprer glede blant de eldre» og «Vi skaper en forskjell i hverdagen deres» er utsagn som bekrefter det de unge opplever (4). Vi får ros og positiv bekreftelse når vi bidrar med noe positivt til samfunnet (2-8). Du får mye når du gir til andre uten å tenke på hva du skal få tilbake (5). Vi lærer mye om oss selv også. Det å stille opp for andre mennesker, også de du ikke kjenner, er en viktig verdi i frivillig arbeid (3).

Flere av de unge har ikke besteforeldrene sine boende i nærheten og derfor har UME hatt stor betydning for de unges kontakt med de eldre. Det er godt å bety en forskjell for andre eldre, når man ikke har egne besteforeldre i nærheten, selv om det ikke er de store tingene de unge bidrar med. De unge ser at det betyr noe for de eldre at de kommer på besøk (5,6). I prosjektet får de kontakt med eldre som tilhører samme generasjon som deres egne besteforeldre. I disse møtene blir det knyttet kontakt mellom de unge og de eldre. Det blir ikke bare en ordning, men en personlig kontakt på tvers av generasjoner (5).

Etter å ha vært med i UME fra starten som et frivillig prosjekt eller som valgfag på ungdomsskolen sier de unge at det er en glede å få fortsette som frivillige og å få være med i ungdomsledergruppa. De unge sier det er meningsfylt å fortsatt få være med å bidra. Så lenge det er bruk for de, vil de være med i ungdomsledergruppa og tilrettelegge for de yngre ungdommene og prosjektet som helhet. Det er mange praktiske ting de kan hjelpe til med på opplæringskursene og evalueringssamlingene/avslutningene. Å få være med i UME og å være med bak i kulissene er en tillitserklæring (2,3,4,6). Juleverkstedet og julespillet, i tillegg til jule- og sommeravslutningene er samlingspunkter for ungdommene som kommer i tillegg til selve besøkene i prosjektet. I utgangspunktet var disse samlingene tenkt organisert enklere og sjeldnere, men etterspørselen fra de unge og deres vilje til å bidra inn i samlingene viser hva

dette betyr for de unge (4,6). De frivillige voksne som stiller og har ansvar for hver sin besøksgruppe er viktige støttespillere for de unge og for prosjektet i sin helhet. De voksne hjelper til der det trengs, tilrettelegger og har oversikten over hvem som kommer og hva den enkelte bidrar med på besøkene (3,5).

«Gjennom UME får jeg være med å gjøre en innsats i lokalsamfunnet der jeg får vise for meg selv og andre at jeg bryr meg om andre mennesker. Gjennom konkrete handlinger og deltakelse i prosjektet viser jeg at mitt frivillige bidrag betyr noe utover å snakke om det» (5).

Når vi får være med i UME er vi med på å skape en forskjell som er med å forbedrer det norske samfunnet. Ved å bidra med noe positivt, får vi bekreftelse tilbake (4). Om vi treffer og klarer å engasjere dagens ungdomsgenerasjon på en positiv måte er det mye frivillighet å hente der. Det materielle utbyttet er ikke viktig for de unge, men hva prosjektet innebærer og står for. De er en gave å gå være med i et prosjekt som UME. Det å få lov å være med å bidra og gjøre noe konkret i et prosjekt som dette er en glede (2).

Å få være med i ungdomsledergruppa er veldig kjekt og her lærer vi å se på et prosjekt på nært hold (2,4,5,6). De ungdommene som deltar i ledergruppa får mer ansvar og dermed også ledertrening. I besøksgruppene deles ungdommene inn i grupper på tvers av skoletrinnene og de som går i 10.klasse fordeles utover i gruppene så de kan veilede eller hjelpe de yngste ungdommene når de er på besøkene. De eldste ungdommene støtter de yngre (5). De ungdommene som er med i UME får også positiv respons fra lærerne på skolen, sier de, og de blir gitt mer tillit siden de blir sett på som handlende og ansvarlige siden de er med i prosjektet. På denne måten får også de unge ros og tilbakemelding. De er forbilder for de yngre ungdommene (5).

6.5 Motivasjon som fører til endring

I intervjuene når jeg stilte spørsmålet: «Hva er din beste opplevelse i UME?», fikk jeg blant annet til svar fra ungdommene, «Hvert eneste besøk», «Alt» og «Det er så mange å velge

mellom» (2,4,5). «Det å få være en del av UME, oppstarten og videreføringen av den, er med å viser at det finnes mye bra i bydelen vår», sier en av informantene (2). UME-prosjektet har klart å få fram det, og da med fokus på de unge og den gledelige kontakten som har oppstått mellom unge og eldre (1-8). Ungdom får et bedre perspektiv på hvordan samfunnet er bygget opp også. I møte med de eldre ser de unge at vi alle er mennesker, og at alle mennesker har sin historie og er en del av historien. De eldre har mye å lære de unge når det gjelder å få kontakt med hverandre, særlig med tanke på den digitale hverdagen de unge er en del av. I møte med de eldre ser de unge og de eldre hverandre (2). Ungdommene som har blitt intervjuet her sier at i møte med de eldre skjer det en forandring eller en utvikling med de selv etterhvert. De unge var ikke bevisst dette da de starter i prosjektet, men i etterkant ser de hva disse møtene har gjort og gjør med dem. Det å bli sett og satt pris på for bare ved å sette seg ned og være sammen med de eldre er en ny opplevelse. De eldre forteller og de unge lytter, eller de gjør noe sammen. Det å se de eldre smile og på andre måter setter pris på de unge, sier de unge gir de glede (1-8). De unge kan lære av de eldre hvordan samfunnet og hverdagene var tidligere. UME kan være en faktor som har vært og er med og bidrar til et åpnere samfunn. I møtene mellom de unge og de eldre kan holdninger snus, både hos de unge og de eldre. I møte med de eldre og deres historie se de unge at livet før var annerledes og det kan være en tankevekker for de unge. I møte med de eldre er det en ressurs å kunne reflektere over hvordan samfunnet var før, og kanskje både de unge og de eldre kan få erfare at vi mennesker ikke er så ulike likevel. Det å se og skjønne at hvert menneske har sin historie og at de er viktige mennesker er en stor oppdagelse. Det å se verdien av at de eldre har lagt til rette for at vi i dag lever i det samfunnet som vi har i dag (2). «Eldreomsorg var ikke et tema i bydelen, men etter UME har det blitt et større fokus på det» sa en av ungdommene (6). Fra å være en bydel som ble sett på som en getto preget av kaos, har vi med dette prosjektet fått vise at i bydelen vår er det mye omsorg, kjærlighet, vi bryr oss og vi vil vise det. Ungdommene får vise at vi gjør mer enn å henge på kjøpesenteret (5).

«I møte med eldre mennesker på T-banen reiser jeg meg og gir de min plass, noe jeg får positiv respons på. Det å reise seg for eldre fører noen ganger også til kontakt, og det er en god og gøy følelse» (2). «I møte med de eldre i UME har jeg blitt mer hjelpsom mot eldre også utenfor prosjektet» (2,5). I møte med de eldre på sykehjemmet og omsorgsboligen lærer vi å lytte og prate med de eldre. Vi bryr oss om hverandre og «vi gjør samfunnet til et varmere samfunn». Ved å være med i UME bekreftes vi, og vi får bekreftelse tilbake fra samfunnet

(4). Når vi ser andre eldre på senteret eller ute, tenker vi på de eldre på institusjonene og tenker at de eldre har det likt og da får man lyst å prate med dem også. «Det har skjedd en utvikling i det å bry seg om andre som man kjenner etter å ha vært med i prosjektet» (7). En av ungdommene sier hun alltid har brydd seg, men nå enda mer. Om hun ser eldre mennesker som bærer tunge poser spør hun om hun skal hjelpe de. Så det å se og bry seg om andre er en utvikling som har skjedd med de unge (5). De unge sier at de selv ser at de og andre unge har forandret og utviklet seg (3). «Å ha fått vært med i UME er en opplevelse som har vært med å forandre og forme, og det er noe vi vil ha med oss for resten av livet», sier ungdommene (2-8). Opplevelsene og erfaringene gjennom prosjektet blir med oss videre og de er med å forme oss som personer (2).

Det at UME har blitt et valgfag i ungdomsskolen, har vært en positiv og trygg forandring. Med den forandringen er prosjektet kommet inn i et system som gjør at det blir et kontinuerlig tilbud. Arbeidsgruppa, ungdomsledergruppa og prosjektleder er fortsatt viktige faktorer og bidrag inn i UME. Noen skoler kaller nå sitt valgfag Innsats for andre for Unge møte eldre, og har kun den besøksordningen som mulig utplassering (1,2,5).

Frivillig arbeid er viktig. Frivillig arbeid innen eldreomsorg er enda viktigere (6). Ved å være med i et type prosjekt som UME er vårt bidrag med på å gjøre lokalsamfunnet åpnere og mindre fordomsfullt (2). Ungdommene har store visjoner for UME og drømmer om at prosjektet skal bli landsomfattende og startes som en organisasjon à la Frivillighetssentralene (3,6). De fleste av de ungdommene jeg intervjuet har vært eller er engasjert i et eller flere andre frivillige prosjekter eller organisasjoner, utenom UME (2,3,4,5,6). «UME er et prosjekt som jeg syntes var verdt å engasjere seg i, legge innsats i og delta i». Før ønsket om å engasjere seg frivillig i et prosjekt er det viktig å ha tro på prosjektet, se at det vil skje noe i prosjektet og at det ikke bare blir prating. Når jeg er engasjert i et prosjekt kan jeg gjerne jobbe og gjøre en innsats som er høyere enn forespeilet og forventet. Om bidraget er å tilføre eller gjøre noe godt for andre er det lettere å bidra frivillig (2). I møte med de eldre i UME lærer vi oss å se verdien av de menneskene vi møter. Vi ser de er mennesker, sånn som oss, med en historie og som har en stor verdi. Alle mennesker er like mye verdt uavhengig av alder og hva de kan gjøre eller bidra med. Vi får også et historisk perspektiv på hvordan samfunnet vårt er bygget opp som det er når vi hører livshistoriene til de eldre. Møtene gjør

de unge i stand til å tenke og reflektere over livet før og hvordan samfunnet er bygget opp. Gode samfunnsverdier fremmes gjennom UME (2,5).

6.6 Observasjoner

Siden observasjonene i dette forskningsprosjektet er tilfeldige og usystematiske sier jeg her noe om det jeg observerte i mine møter med ungdommene og samspillet mellom de unge og de eldre. Etter å ha kontaktet prosjektlederen pr. mail møttes vi to til en uformell samtale, der hun informerte meg om UME. Senere hadde jeg to samtaler til og et intervju med henne. Mitt første møte med ungdommene i UME var på høstens opplæringskurs. Der kom ca. 60-70 av ungdommene som skal være med i prosjektet dette skoleåret, de frivillige voksne og en ansatt ved et sykehjem som skulle fortelle om tema samtale med demente. Gjennomføringen av kurset gikk bra og det sosiale samspillet var bra. To av ungdommene i ungdomsledergruppa var med å delte av sine erfaringer i UME. Etter kurset ble jeg med og observerte og samtalte med de unge under en filminnspilling om UME. Ungdommene tok kontakt med meg og var veldig imøtekommende. De spurte etter masteroppgaven og fortalte om UME, om deres opplevelser i prosjektet og drømmene videre for prosjektet. Ved et senere møte med ungdommene var jeg med til en av institusjonene for å se de unge i arbeid. Ungdommene møttes og fordelte seg i gruppene og gikk til hver sin avdeling sammen med den frivillige voksne. Gruppa jeg ble med hadde mange nye ungdommer, som inntok en forsiktig og tilbaketrukket rolle i starten, under sangavdelingen. Etterpå når de unge skulle ha de eldre med på å spille spill som yatzy og mikado ble ungdommene mer aktive der de spilte og pratet med de eldre. Jeg observerte mye fint samspill og gode samtaler mens vi var på dette besøk. Da vi skulle gå var det tydelig å høre takknemligheten og se gleden hos de eldre. Noe vemod så vi også da vi dro. Da vi kom ut i foajeen hadde gruppa en liten samling der vi snakket kort sammen om dagens besøk og opplevelser.

Noen av ungdommene jeg skulle intervjuer, hadde jeg ikke møtt før intervjuet skulle gjennomføres, mens andre hadde jeg møtt på institusjonen eller opplæringskurset. Alle, utenom to av ungdommene, hadde jeg etablert en kontakt med på meldinger via nettet på Facebook. De unge svarte positivt på å delta på intervjuet og sa det var en glede for dem å få hjelpe og bidra i oppgaven. Ungdommene var veldig takknemlige og positive i måten de møtte meg på. Det var også positivt og over all forventning at to nye informanter ble med på

gruppeintervjuet. I mine møter med de unge, gjennom intervjuene, fikk jeg se at det var positive og engasjerte ungdommer som brant for nærmiljøet sitt og sine medmennesker. Deres måte å formidle dette engasjementet på var ikke til å ta feil av, og de forsterket de inntrykkene jeg hadde fått i mine tidligere møter og samtaler med ungdommene.

6.7 Oppsummering av funn

Kapittel 6 er inndelt i kapitteloverskrifter som viser til funnene som ble gjort i dette forskningsstudiet og som er relevante i arbeidet med problemstillingen. Temaene som er tatt opp i oppgaven er motivasjon for å være med i UME hos de unge og prosjektleder, frivillighet, diakoni, engasjement og endringer som har skjedd etter deltakelse i UME. Videre i kapittel 7 skal jeg analysere funnene fra kapittel 6 og trekke noen større linjer i retning av en konklusjon på problemstillingen.

7 Analyse av intervju og observasjon

I analysedelen ser jeg nærmere på noen av de funnene jeg har gjort gjennom intervjuene og observasjonene i dette forskningsarbeidet. Kapittelet er inndelt i tre; motivasjon, frivillighet og diakoni. Under hvert av disse hovedtemaene ser jeg på ulike momenter som har kommet fram og hvilke betydning funnene har for prosjektet med de unge som hovedaktører.

7.1 Motivasjon

Hos ungdommene er motivasjonen for å bli med i UME mange og forskjellige. Motivasjonen for å bli med i et prosjekt og motivasjonen for å bli med videre i prosjektet kan være forskjellige eller den kan utvikle seg, avhengig av prosjektet, hvem som er deltakere i prosjektet og hvordan prosjektet utvikler seg. At prosjektet handlet om omsorg og kontakt med andre mennesker, at prosjektet var godt tilrettelagt for de unge og at oppgavene var klart definerte var viktig for flere av ungdommene. Habermann skriver i boka *En postmoderne helgen? – om motiver til frivillighet* at selv om motivasjonen for å delta i et prosjekt er forskjellige er faktorer som følelse av mening og det å være en del av en sammenheng viktig.

For å fortsette å være med i frivillig arbeid viser det seg at der medarbeidere ser hverandre og hverandres bidrag, og der ledere viser interesse for de frivillige og deres bidrag er motivasjon høy for å fortsette i frivillig arbeid (Habermann 2007:136). De unge i UME får tilbakemeldinger på at det de bidrar med er bra og viktig. Det at noen av de unge blir sett og lyttet til i ungdomsledergruppa og at de får bidra på oppstartkurs og evalueringssamlingene, og at de unge får komme med sine tanker og idéer er viktig for at de unge skal få et eierforhold til UME. Fauske peker i sin bok på at ved å delta i et frivillig arbeid der de unge får konkrete oppgaver å utføre og får de også et eierforhold til prosjektet (Fauske 2003:38-39). UME får også en rolle og betydning som et forebyggende arbeid blant unge på et primært nivå, altså før problemer oppstår. Denne byggingen og forebyggingen skriver også Eriksen og Vestel om i forbindelse med Groruddalssatsingen der forbedring, inkluderende samarbeid, deltakelse og frivillig innsats framheves som viktig i lokalsamfunnet (Eriksen og Vestel 2012:23).

Tre av ungdommene holder fram som motivasjon at frivillig arbeid blant eldre er det viktigste arbeidet som finnes. Det å gjøre en innsats, å få være til hjelp og å være tilstede i hverdagen til de eldre er en viktig gave og oppgave sier ungdommene. Det å se at de unge betyr noe for de eldre og at de får vise at de bryr seg om de eldre er en viktig motivasjon. De unge ser selv at deres bidrag inn i UME er viktig og betyr noe for de eldre, selv om de unges bidrag hverken er stor eller uoverkommelig. Møtene mellom de unge og de eldre er sterke og betyr noe, i første omgang for de eldre. I dette samspillet mellom de unge og de eldre får møtene også stor betydning for de unge. Å gjøre en innsats for de eldre uten å få konkret lønn handler om motivasjon og verdier, sier Habermann. Verdien av å være til hjelp og å kunne tilføre noe inn i hverdagen for andre er for noen en motivasjon (Habermann 2007:49). Å få vise omsorg og medmenneskelighet er en tungtveiende grunn for å delta i en type frivillig arbeid. Det at vi mennesker står i en sammenheng, at hver og en ikke lever som enkeltstående individer og at vi påvirkes av hverandre er noen ganger uttalt blant de frivillige, andre ganger ikke (Habermann 2007:231). I UME sier de unge at verdien av å være til hjelp, å vise omsorg og at ingen skal leve for seg selv er en av motivasjonene for å delta i UME. De unge vender stadig tilbake til å fortelle om gleden de ser hos de eldre når de har besøk av ungdommene. Gleden og tilbakemeldingene som de eldre i UME viser gir glede til de unge. Betydningen av en aktivitet som er lystbetont og bringer glede til den som er med i et frivillig arbeid, sier Habermann, er en positiv motivasjonsfaktor for å være med å bidra i arbeidet. Om den

frivillige også opplever glede ved å møte andre mennesker, ved å se glede hos andre og ved å gi er det en sterk motivasjon for å fortsette å engasjere seg i arbeidet. Det kan også oppstå en glede ved å kunne bidra og å være til nytte (Habermann 2007:246-247).

Alle informantene sa noe om at motivasjonen for å fortsette i UME handlet om møtene mellom de unge og de eldre. I disse møtene skjer det noe og det gjør noe med både de unge og de eldre. Det å se, bli sett og verdsatt for den man er, mer enn det man gjør og presterer gir motivasjon til å fortsette i UME. Ungdommene opplever at de eldre verdsetter veldig høyt at de kommer på besøk og det knyttes personlige bånd mellom de unge og de eldre. «De unge er der for de eldre, uten å ha oppmerksomhet på noe annet, det er stort. For de unge – og de eldre. Det er en følelse som får oss alle til å fortsette i prosjektet» sa en av ungdommene (jfr. kap. 6.4). Ifølge Habermann betyr felleskapene mye i dagens samfunn siden det ofte skjer forandringer og oppløsninger av fellesskap. I møtene bygges fellesskap (Habermann 2007:36). I møte med den andre skjer det noe og noen ganger vekkes et ansvar. Et ansvar for å tørre å møte et annet menneske ansikt til ansikt (Habermann 2007:241). Ved å være frivillig i UME får også de unge kontakt med eldre som er på aldre med deres egne besteforeldre. I dagens Norge har de unge mindre kontakt med sin besteforeldregenerasjon, opplever de unge. Noen av ungdommene vokser også opp med besteforeldrene boende i et annet land. Felleskapene og samfunnsstrukturen har forandret seg, og dermed også fellesskapene og kjennskap på tvers av generasjonene. Gjennom UME etableres det en kontakt mellom de to generasjonene.

Ungdommene sier at de har utviklet seg og lært mye med å være med i UME. De ser at de selv har utviklet seg og de ser at de andre ungdommene i prosjektet har utviklet seg og har mer omsorg for andre mennesker, både i og utenfor prosjektet. Habermann vises til at i et frivillig arbeid får man se og erfare at ved å bidra og å være til nytte for andre får de et større engasjement og solidaritet overfor andre mennesker (Habermann 2007:36). Kaufmann og Kaufmann skriver i sin bok *Psykologi i organisasjon og ledelse* om Maslows behovshierarki som en naturlig og menneskelig begrunnelse for motivasjon (Kaufmann og Kaufmann 2015:114-116). Vi kan også lese ungdommenes utvikling i lys av Maslows. I de tre trinnene som er omtalt i denne oppgaven kan det se ut til at de unge har utviklet seg. Trinn tre som omhandler sosiale behov og mellommenneskelige relasjoner er et av utgangspunktene for

UME. Når de unge møter og viser respekt og støtte for hverandre og de eldre, gir det vekst i livet deres. Neste punkt i Maslows tenkning handler om aktelse, der selvrespekt og anerkjennelse fra andre er viktige faktorer for videre vekst. I møte med de eldre får de unge tilbakemeldinger fra dem, ledere og hverandre. Dette kan være med å utvikle og bygge selvrespekten hos de unge. Tilbakemeldinger og anerkjennelser fra andre på egen innsats i UME er positive bidrag i utviklingen hos de unge. Gjennom UME blir de unge sett og bekreftet av hverandre, av de eldre, av de frivillige voksne, på skolen og i lokalsamfunnet. Selvrealisering som står høyt i Maslows tenkning omhandler utvikling og realisering av egne evner og potensiale. I arbeidet med UME kan de unge hver for seg, sammen og som en del av prosjektet reflektere over og se at i møte med de eldre får de brukt sine evner. I møte med de eldre har de egenskaper og potensialer som bidrar positivt inn i de eldre sine liv. UME illustrerer på mange måter og kan bekrefte Maslows teori.

Ungdommene lærer mye ved å være med på gjennomføringen av besøkene på institusjonene. De lærer å ta kontakt med og starte samtaler med ukjente mennesker. Det skjer mye læring gjennom å bli gitt ansvar, gjennom å prøve og å gjennomføre. I UME sier ungdommene at de opplever mestring av oppgavene og at det de gjør er gøy og meningsfullt. De unge sier de blir sett og bekreftet av ledere og hverandre gjennom oppgavene de gjør i UME. Gjennom forskning viser Jelstad at indre motivasjon er viktigere i arbeid enn ytre motivasjon, som påvirkes av ytre faktorer. Indre motivasjon for å delta i frivillig arbeid er at oppgavene oppleves interessante og meningsfulle. Mestringsopplevelse, sosial tilhørighet og medbestemmelse er tre faktorer som er viktige for at indre motivasjon skapes, skriver Jelstad (Jelstad 2008). At ungdommene får komme med tilbakemeldinger i form av et evalueringsskjema to ganger i året er med på å gi en følelse av medbestemmelse. I dette prosjektet får de unge bekreftelse på det de gjør og de blir utfordret på å delta aktivt med å dele sine tanker og idéer. Dette er viktig for de unge for å oppleve nettopp sosial tilhørighet, mestring og medbestemmelse. Fauske skriver i boken *Mer enn ord. Ungdomsdiakoni praksis* at de unge trenger å bli sett og bekreftet, samtidig som de trenger å bli vist tillit og blir gitt utfordringer (Fauske 2003:28). Gjennom aktiv deltakelse i UME, ved evaluering og i ungdomsledergruppa skjer dette. De unge blir sett og bekreftet av de eldre, hverandre og av de frivillige voksne. De unge blir dermed vist tillit og gitt utfordringer ved å være en del av UME. En av ungdommene brukte de samme ordene i sin beskrivelse om hva som var viktig for de unge å delta i UME. Det skjer noe og vi påvirkes når vi deltar i UME. «Ved å bidra

med noe positivt gjør det noe med oss, samtidig som samfunnet bekrefter oss og det vi gir» (se sitat fra 6.4).

En motivasjon som har kommet til i senere tid er at prosjektet har blitt så stort, det er blitt økt mediedekning og statsministeren snakket om UME i sin nyttårstale 1.1.16 (Holm 2016). Senere har hun og ordføreren i Oslo vært på besøk i prosjektet UME. (Faane 2016 og Bremer 2016). Ungdommene har store tanker om UME og videreutviklingen for prosjektet. De ønsker og håper at alle ungdommer i Norge, og kanskje i Europa, kan få være med å bidra med UME i sitt lokalsamfunn. De unge ser hvilke forandringer UME har ført til i dem og i deres lokalsamfunn. De ønsker derfor at andre skal få oppleve det samme. UME er et prosjekt de unge har stor tro på videre, siden det innebærer å gjøre noe godt for andre og å utgjøre en forskjell. Dette bekreftes i undersøkelsen til Habermann. Den viser at verdier, hjelp til de som trenger det og medmenneskelig omsorg er det som veier tyngst i frivillig arbeid. I møte med et annet menneske vekkes et ansvar for den andre (Habermann 2007:231,241).

I UME er fem av ungdommene med i ungdomsledergruppa der de planlegger, er med å gjennomfører oppstartkurs og evalueringssamlinger og hjelper til ellers når det trengs. Ved å være en del av og å bidra inn i organiseringen gir det de unge et eierforhold til UME. De unge sier det er lærerikt å få se og være med på organiseringen av arbeidet som ligger bak et prosjekt som UME. De unge sier selv at det er meningsfullt å være med å jobbe med prosjektet, så lenge de kan gjøre en god og nyttig jobb. De unge som er med i ungdomsledergruppa får komme med sine tanker, idéer og meninger. Både Jelstad og Fauske bekrefter i sin forskning at ungdommene trenger å bli sett, få delta ved å gjøre konkrete oppgaver og får en opplevelse av medbestemmelse (Fauske 2003:28 og Jelstad 2008).

7.2 Frivillighet

En frivillig er en som gjør en innsats ulønnet i et prosjekt eller virksomhet som er organisert i en større sammenheng og det er en tydelig avtale mellom partene (Habermann 2007:43). Motivasjon som jeg har skrevet om i kapittel 7.1 spiller en sentral rolle for deltakelse i frivillig arbeid. At de unge har positive holdninger og ønsker en positiv utvikling for bydelen sin var og er for mange av ungdommene en faktor for at de ble med i UME. De ville selv

bidra for å gjøre en positiv forandring og utvikling i lokalsamfunnet. De unges engasjement sier noe om at prosjektet er bra, står for gode verdier og innebærer overkommelige oppgaver, og da lar ungdommen seg engasjere. UME er i dag organisert som et samarbeidsprosjekt mellom ungdomsskolen, sykehjemmene, omsorgsboliger og kirken, der oppgavene er klart fordelt mellom de ulike aktørene. Oppgavene og forventningene til ungdommene er også klare.

Kapittel 4.1.4 tok utgangspunkt i rapporten *Frivillighet i Norge* (2013) som peker på mange forandringer, utvikling og hvordan frivillighet arter seg i Norge i dag. I forskningsundersøkelsen til Loga peker hun i artikkelen på at livskvaliteten blant unge og eldre blir mest påvirket av deltakelse i frivillig arbeid. Loga viser også til at de unge og eldre som bor i byene får mye mer utbytte gjennom å delta i frivillig arbeid enn de som bor på bygda. Dette funnet sier noe om den sosiale utviklingen i lokalsamfunnene og i velferdsstaten. Dette peker på viktigheten av frivillig arbeid. Gjennom frivillig arbeid tilføres sosialt samvær, mestring og samling om felles interesser. Dette igjen fører til økt livskvalitet (Loga 2013:42-43). Det ser derfor ut til at endringene innenfor samfunnsstruktur og frivillighet er mest merkbare i byene. De unge sier om seg selv og hverandre at etter å ha deltatt i UME er de mer imøtekommende også mot andre mennesker som ikke er en del av UME. De unge lærer gjennom UME å vise oppmerksomhet og omsorg overfor de eldre ved å være tilstede, bruke tid sammen med de eldre og ved å snakke/lytte til de eldre. De unge får ros og gode tilbakemeldinger når de er med i UME og på den måten viser samfunnsengasjement overfor de eldre.

Lochocki skriver i rapporten *Frivillighet i Norge* at forskning viser at de unge heller vil delta i kortsiktige frivillige aktiviteter. Aktivitetene de unge vil delta i skal ha et klart uttalt og konkret formål. Dette får konsekvenser for prosjekter og organisasjoner og det må tenkes nytt for å beholde engasjementet hos de unge (Lochocki 2013:47). I UME er engasjementet kortsiktig hos de fleste ungdommene. Noen av de unge velger å fortsette sitt engasjement i UME over lengre tid. UME har også klare formål med å skape kontakt på tvers av generasjoner, religiøs og kulturell tilhørighet. Like viktige mål er det å skape trivsel for de eldre og å skape engasjement hos ungdommene for mennesker i lokalsamfunnet deres. Forskning utført av Aars, Nordø, Wollebæk og Christensen i rapporten *Frivillighet i Norge*

viser et stigende engasjement innen frivillig arbeid blant ungdommer i alderen 16 til 18 år. Utsikten for fremtidig frivillig arbeid ser dermed positiv ut. Det er likevel knyttet usikkerhet til om de unge vil fortsette å være engasjerte i frivillig arbeid også når de blir over 18 år (Aars, Nordø, Wollebæk og Christensen 2013:26). Med bakgrunn i forskning og ved å vise til praksisfeltet som UME er en del av, ser vi at UME og forskningen viser til samme tendens. Det har vist seg å være lett å få de unge til å være med i UME. Flere av ungdommene er også med i annet frivillig arbeid. Med et prosjekt som UME kan dagens ungdommer bli engasjert som frivillige arbeidere og forhåpentligvis fortsette å være med i frivillig arbeid. Tilbakemeldingene de unge kommer med på evalueringsskjemaene en gang i halvåret viser om de unge er engasjerte eller ikke. Engasjementet kommer også fram gjennom besøkene i prosjektet. Evalueringene i UME er entydig positive og ringvirkningene når langt utover selve prosjektet. De unge skriver blant annet at de har blitt mer glade av å være med i UME, de får følelsen av å bety noe og at de har forandret seg. Ved å være med i UME kan ungdommene selv utgjøre en forskjell og det er den enkelte som er forskjellen.

Fauske peker på viktigheten av å ha engasjerte frivillig voksne som ledere og veiledere for de unge, for å få en læring og utvikling. De frivillige voksne må også ha et overordnet og et helhetlig perspektiv, i tillegg til god tid (Fauske 2003:38,44). De frivillige voksne er viktige for UME, noe også de unge setter ord på. De frivillige voksne er med i UME og tar ansvar for å tenke helhetlig og planlegge, tilrettelegge og veilede. Ved å delta i prosjektet gir de trygghet og støtte til de unge når de besøker de eldre. Frivillige voksne som er tilstede for de unge, men som lar de unge selv handle og utfordre seg selv, gir de unge en trygghet og hjelper de unge til å få nye erfaringer og kunnskap. I arbeidet til UME er de eldste ungdommene i prosjektet også med å støtter og veileder de yngre ungdommene. I tillegg til å støtte og trygge de yngste blir de eldste ungdommene også naturlige forbilder for de yngste ungdommene. De frivillige voksne og de eldste ungdommene er til støtte for de unge med minst erfaring, og gjennom UME skjer da det Fauske kaller sosial læring (Fauske 2003:43-44).

UME som startet som et frivillig prosjekt ser ikke ut til å ha mistet noe ved å ha blitt et valgfag i ungdomsskolen. Denne forankringen inn i skolen har heller bidratt til en kontinuitet og forankring som er med å styrker prosjektet og videreføringen av det. I tillegg er det åpent for at ungdommer som vil være med i prosjektet utenom skoletid eller når de begynner på den

videregående skole også kan delta (Bergh 2015). Selv om UME i dag er et valgfag i ungdomsskolen står prosjektleder sentralt i gjennomføring, ledelse og organisering. Med seg har hun arbeidsgruppa som består av de frivillige voksne og ansatte ved et av sykehjemmene. Ungdomsledergruppa og noen av ungdommene bidrar med tanker og idéer fra de unge og har også medansvar under oppstartingskurset, evalueringssamlingene og juleverkstedet. Evalueringssamlingene som arrangeres før jul og før sommerferien fungerer også som viktige sosiale samlingspunkter for ungdommene. De møtes, samtaler i grupper om sine erfaringer og deler opplevelser og erfaringer fra UME i storfellesskapet. De ser og lytter til hverandre og kommer med refleksjoner og tanker om opplevelser de har hatt på besøkene. Matsservering, å være sammen og å snakke sammen er også viktig for de unge på disse samlingene.

7.3 Diakoni

I rapporten *Frivillighet i Norge* (2013) har det blitt forsket på frivillighet i et personlig og samfunnsrettet perspektiv. I artikkelen til Hagelund og Loga i den rapporten pekes det på de frivilliges arbeidets betydning for velferdssamfunnet. Gjennom frivillig arbeid får de frivillige erfaringer og opplevelser med demokrati og sosialisering. Å få tilhøre et fellesskap er viktig for mennesket (Hagelund og Loga 2013:6). UME er et samarbeidsprosjekt mellom kirken, ungdomsskolen, sykehjem og omsorgsboliger. Dette er et tverrfaglig samarbeid der betydningen av å ta samfunnsansvar og å bygge fellesskap kommer klart fram. Det jobbes også for økt trivsel på sykehjem og institusjoner for eldre. UME har sitt utspring i kirken og den diakonale tenkningen der. Prosjektet ble etablert og ledes med gode samfunnsverdier som tilføres velferdssamfunnet. Prosjektet viser at lokalsamfunnet med ungdommene som hovedaktører kan bidra for at de eldre skal få det bedre. Dokumentet *Liv i mangfoldig fellesskap* omhandler endringer og utfordringer i dagens samfunn, sammen med kritisk refleksjon rundt diakoni i lokalsamfunnet. Dette bidrar til diakonal tenkning og refleksjon i kirken om hvordan diakonien kan utøves i samfunnet på en god og naturlig måte. Det pekes også på at det må jobbes med at diakonien er bærekraftig i kirken og i samfunnet. Samarbeid, respekt og forståelse i møte med andre mennesker er viktige stikkord innen diakonien. I rapporten nevnes stadig de frivillige som en uvurderlig ressurs (LVF 2013:2,10). De gode handlingene, det gode fellesskapet, det gode samarbeidet og samhandlingen, ser ut til å være viktig som samlende og bærende i UME. Gjennom møtene som skjer i prosjektet blir også de unge i stand til å tenke og reflektere over livet før og hvordan samfunnet er bygget opp. Gode

samfunnsverdier fremmes dermed gjennom UME. UME handler om verdier og positive handlinger. Dette er handlinger og verdier som en diakonal kirke også kan og ønsker å kjennetegnes ved. Nordstokke bruker i boka *Folkekirke nå* de fire punktene i diakoniplanen i sin beskrivelse av en diakonal kirke; vise kjærlighet til sine medmennesker, jobbe for inkluderende fellesskap, verne om skaperverket og kjempe for rettferdighet. Han peker også på kirkens ressurser inn i samfunnet med rekruttering av frivillige, ressurser inn i helse- og omsorgssektoren sammen med sosialt ansvar og engasjement (Nordstokke 2015:138-141). I rapporten *Frivillighet i Norge* er det forsket på og funnet mye om frivillighet, også blant dagens unge. Generelt for frivillig arbeid viser det seg at det innen kategoriene nærmiljø- og velferdsaktiviteter er det bra oppslutning og vekst (Wollebæk og Sivesind 2013:10). UME kommer inn under begge disse kategoriene og bekrefter det som forskerne har kommet fram til ved at så mange ungdommer vil delta i prosjektet. De unge sier de ønsker en tilknytning til lokalsamfunnet sitt og de ønsker å kunne være stolte av lokalsamfunnet sitt.

Kirken er en ressurs inn i UME med tanke på utarbeidelsen av prosjektet og dens rolle som samfunnsaktør. Ungdommens tanker om kirkens rolle er ikke sammenfallende med kirkens og prosjektleders tanker. Likevel er det ikke noe problem for de ulike aktørene å samarbeide om dette prosjektet. Verdiene i prosjektet og de konkrete oppgavene betyr mest for de involverte. Ifølge Jordheim i boka *Diakoni en kritisk lesebok* handler diakoni om holdninger og handlinger. Videre sier hun at å vise omsorg for andre mennesker er et valg som krever innsats og disiplin. Kirken utfordres til å la seg engasjere og bidra inn i menneskers liv. Inkluderende fellesskap er forbilledlig og ønskelig i kirken. Mennesker søker fellesskap fordi de ikke er skapt til å leve alene. En utfordring også for kirken er å styrke fellesskapene så det blir et godt sted å være (Jordheim 2009:17). Omsorg og tjeneste for sine medmennesker er en viktig verdi i kirken, skriver Dietrich i *Diakonen – kall og profesjon*. Diakoni beskrives som «evangeliet i handling» og diakonien uttrykkes blant annet gjennom nestekjærlighet og inkluderende fellesskap. Diakonien er å gjøre gode gjerninger for andre mennesker og det skal vise seg som et oppdrag og en identitet i hele kirken (Dietrich 2011:112). Det lokale samfunnsengasjementet blir i kirken sett på som en del av kallet til tjeneste for nesten og for Gud. Kirkens rolle har gjennom UME fått en mer positiv omtale og kirkens samfunnsengasjement viser seg på en tydeligere måte i lokalsamfunnet. Å kunne samarbeide på tvers av kultur, meninger og tro sa noen av ungdommene er en del av det å leve i et demokratisk samfunn. Båndene mellom kirken og menneskene i bydelen har blitt tettere, sier

ungdommene. Kirken framstår som åpen og inkluderende i møte med alle mennesker. Kirkens møte med ungdommene, uavhengig av deres kultur og tro, viser også at kirken vil bygge bro og samarbeide med ulike mennesker og aktører. Vi må klare å ivareta og integrere menneskene i kirkene og fellesskapene våre. Rasmussen tok i bruk ordet diapraksis som er et begrep som brukes når mennesker møtes gjennom felles handlinger og relasjoner oppstår på tvers av tro og kultur. Det er et bidrag inn i et flerkulturelt arbeid. Diapraksis handler om aktiviteter og handlinger som utføres sammen med andre, side ved side, der mennesker fra ulike kulturer og religioner møtes og jobber sammen mot et felles mål (Rasmussen 1997:69). Korslien og Notland presenterer i *Diakonen – kall og profesjon* metoden se – handle – bedømme som brukes i det diakonale arbeidet for å styrke den diakonale praksisen. Et viktig utgangspunkt for denne metoden er selve konteksten, lokalsamfunnet, der samspill og handling skjer. Diakonien er klar for å komme med nye måter å tenke og jobbe på (Korslien og Notland 2009:238-240). I UME utgjør konteksten et viktig utgangspunkt for prosjektet og det de unge erfarer og endres av gjennom arbeidet sitt i UME. Elementer fra modellen se – handle – bedømme kan videreutvikles og på den måten ses inn i UME som å bli sett – bekreftet – gitt tillit/utfordringer. Gjennom å bli sett, bekreftet og gitt tillit eller utfordret er det med på å gi de som er i med i prosjektet en bedre selvfølelse.

Myndiggjøring og brobygging er det stadig behov for, både i kirken og utenfor. I diakonal kompetanse kommer det tydelig fram hvor viktig det er med brobyggere. Vi må møte mennesker på en tillitsfull og respektfull måte. Brobygging fører til forandring og kan på sikt føre til et samfunn som er mer bærekraftig (LVF 2010:46-47). I UME er det de unge selv som er brobyggere og går foran med et godt eksempel for oss andre. Med en diakonal forandring i prosjektet er brobygging ikke en tilfeldighet, men et verktøy som brukes bevisst for å fremme respekt og forandring i lokalsamfunnet til beste for menneskene som bor der. UME har skapt forandring, hos de unge og hos de eldre. Fokuset har gått fra de og oss til å bli et vi, for en stund. Dette skaper siden gjenkjennelse. Prosjektet kan dermed også være med å bidra til et åpnere og mindre fordomsfullt samfunn. Å stille opp for andre mennesker, også ukjente, er en viktig verdi som de unge har lært gjennom UME. Samhandlingsreformen som kom i 2009 (Stortingsmelding nr. 47:2008-2009) sier også noe om medansvaret til sivilsamfunnet for å bidra i helse- og omsorgstjenesten. Her må en motivasjon for å bidra for andre mennesker være tilstede. Det må motiveres for å få ulike aktører til å jobbe for alles beste. Kirken er en av aktørene som er invitert med til å samhandle og dermed er en naturlig samarbeidspartner

for det offentlige. Viktige samfunnsoppgaver kirken kan bidra med er motivering og mobilisering av frivillige (Nordstokke 2015:138). Møtene mellom de unge og de eldre kan være med å bidra til at holdninger kan snus og forandres, i flere av generasjonene. I møter mellom de unge og de eldre kan erfaringer utveksles, fordommer kan bygges ned og forskjellene mellom generasjonene kan ses på som en styrke. Lokalsamfunnet har blitt et varmere og bedre sted å være etter at de unge møtte de eldre, sier de unge. Ungdommene i UME er stolte av prosjektet og hva de som ungdommer har vært med på å bygge opp i sitt nærmiljø. De unge får også en positiv tilhørighet til bydelen sin. Her i dette prosjektet er det de unge som viser vei for oss andre. De unges bidrag åpner opp for refleksjoner, ettertanke og kan på sikt åpne for flere tiltak og at flere blir med i prosjekter som UME. I dokumentet *Liv i mangfoldig fellesskap* understrekes viktigheten av å ha dyktige og engasjerte frivillige i kirken. I arbeidet må det legges vekt på å være seg det diakonale oppdraget bevisst og jobbe mot en sterkere diakonal grunnholdning, både blant ansatte og frivillige. Videreformidling og opplæring blir også viktig i arbeidet for å dyktiggjøre diakonale medmennesker (LVF 2013:10-13). Fauske skriver også om å utvikle en diakonal tenkning og handling. For å klare utfordringen med å utvikle og lære medarbeidere må kirken dyktiggjøre både unge, voksne og gamle i diakonale handlinger, holdninger og tenkning (Fauske 2003:22.23). I UME er det blant annet opplæring og utvikling de unge kommer med tilbakemeldinger på at de får del i. I møtet med de eldre lærer de å se på andre mennesker på en mer positiv måte. Gjennom UME lærer også de unge å tenke og reflektere omkring egne holdninger og handlinger.

Prosjektet UME kan også ses på som et forebyggende tiltak i bydelen. De unge opplever å lykkes i sitt arbeid og de blir sett på som gode forbilder i prosjektet og på skolen da de deltar i UME. Ved å lykkes i UME får de unge også et mer positivt selvbilde. De unge får en mer positiv tilhørighet til lokalsamfunnet sitt når de opplever positive tiltak og positive tilbakemeldinger på sitt bidrag i UME. Fauske beskriver forebyggende arbeid med aktiviteter som sette i gang før det har oppstått problemer i nærmiljøet eller der det igangsettes for å hindre at et problem skal blir større. Forebyggende arbeid har blant annet som mål å skape positive holdninger og et positivt selvbilde, gi de unge oppleve i å lykkes, skape positive forbilder, gi positiv tilhørighet og å holde de unge i nærmiljøet sitt. Innenfor forebyggende arbeid skriver Fauske om viktigheten av at ungdommene får bidra med konkrete oppgaver i tiltaket og dermed får et eierforhold til prosjektet (Fauske 2003:38-44). Når Fauske lister opp grunner for å drive forebyggende arbeid er mange av de punktene hun beskriver også gjeldene

i UME. De unge som er med i prosjektet har gjennom UME fått positive holdninger til seg selv, til de eldre, til hverandre, til bydelen sin og menneskene som bor der.

7.4 Refleksjoner omkring analysen

Funnene jeg har sett nærmere på i analysedelen handler om de unge og deres ønske om og vilje til å delta i frivillig arbeid og deres motivasjon for å delta i frivillig arbeid. Jeg har hatt et ønske om å kunne peke på hva Den norske kirke kan bidra med inn til prosjektet. Diakonien bygger på tverrfaglighet og tverrfaglig kunnskap. Jeg har hatt en diakonifaglig tilnærming og har dermed i dette studiet benyttet meg av teori fra tre beslektede områder; motivasjon, frivillighet og diakoni. Diakonien som omtales i denne oppgaven omtales ofte som diakoni i randsonen og omhandler samhandling med andre aktuelle og lokale aktører i samfunnet. Etter å ha jobbet med dette forskingsstudiet er det enda rom for refleksjon over den diakonale tenkningen. En naturlig refleksjon vil også være om det har blitt presentert og analysert funn som vil ha relevans og få konsekvenser for dagens diakoni og diakonifaglige utvikling. Dette forskingsstudiet sier noe om motivasjon, frivillighet og arbeid med og blant unge. Dette er temaer som er viktige inn i et diakonalt arbeid og tenkning. Vi må tørre å se og tenke nytt, og se i nye retninger i et samfunn som har og stadig er i endring og utvikling. Diakonien som her er presentert er en arbeidskrevende diakoni med samarbeid og samhandling som en vesentlig del. Dette er relasjoner, også på tvers av profesjoner, som skal opprettes, vedlikeholdes og utvikles. Her beskrives også et samspill mellom ungdommene og kirken, der de unge får større innflytelse i arbeidet de gjør enn det de tradisjonelt har fått. Samarbeidet kirke – skole har kort blitt presentert i oppgaven, der samarbeidet skal føre til enighet i organiseringen og gjennomføringen mellom de to aktørene. I UME er det også samarbeid mellom kirken og sykehjem/omsorgsbolig som også skal organiseres og gode samarbeidsforhold mellom partene skal finnes. Ved å reflektere over den yrkesspesifikke kunnskapen, den teoretiske kunnskapen og den personlige kompetansen kan vi se at kirkens omsorgstjeneste kan være et samarbeidsprosjekt mellom mennesker av ulik tro og kultur, og utvikles på tvers av alder og førlighet. Kirken og diakonien har en unik mulighet til å ta initiativ og å være med å legge til rette for en slik omsorgstjeneste. Forståelsen av diakoni som kirkens omsorgstjeneste må derfor utvides og utvikles til samarbeidsprosjekter som tar kirkens samfunnsansvar på alvor der ungdommene også får utviklingsmuligheter og kompetanse gjennom erfaring og deltakelse. De unge er gjennom sitt arbeid i UME med å vise vei for et videre og godt

samarbeid mellom kirken, sykehjem/omsorgsbolig og skolen. Med erfaringer fra UME kan de unge også viser vei for framtidige samarbeidsprosjekter innen frivillig arbeid og videre arbeid med flere og eventuelt andre aktører i samfunnet. Vi kan se og lære fra UME og overføre lærdom herfra til andre prosjekter eller andre arbeidsområder. Kirken som en samfunnsaktør må bruke sine muligheter til å være en naturlig del av lokalsamfunnet. De unge beskriver at det er i selve møtene med de eldre at de finner motivasjon til å være med i UME. Slik snus også rollene mellom dem som gir og dem som får. De eldre sin rolle bidrar til en større grad av gjensidighet. Av det kan vi lære at motivasjon ikke alltid er noe vi har med oss inn i et arbeid eller prosjekt, motivasjon kan også oppstå i møter med mennesker.

8 Avslutning

Å se nærmere på hva som er med og styrer og påvirker motivasjonen for handlinger er spennende og lærerikt, og å se hva som skaper motivasjon hos de unge. Det er også spennende å reflektere over om handlingene ville vært annerledes i ulike situasjoner og miljøer. I prosjektet UME kommer det fram holdningsendringer hos de unge, også hos de som i utgangspunktet var positive. Problemstillingen som har vært utgangspunktet for denne oppgaven er:

Hva motiverer ungdommene til å være med i prosjektet Unge møter eldre og hvordan får ungdommenes frivillighet og motivasjon betydning i hverdagen deres?

I denne oppgaven har jeg jobbet etter en kvalitativ metode, med hovedvekt på intervjuer for innsamlingen av data, sammen med tilfeldig observasjon. Etter innsamling av data har jeg drøftet funnene opp mot aktuell teori i et diakonifaglig perspektiv. Holdningsendringene som har skjedd i de unges tanker og handlinger er et tema som er spennende og som gjerne kunne vært jobbet videre med. Det å endre seg er en prosess. Den kan skapes gjennom engasjement og nysgjerrighet. Vanligvis er det en «trigger»/en utløser som fører til endring. I arbeidet med oppgaven ser jeg at motivasjonen for å bli med og for å fortsette å bli med i UME er forskjellig blant de unge. Påvirkning mellom ungdommene skal heller ikke undervurderes i

arbeidet blant ungdommer. UME som prosjekt vil også komme inn under kategorien som forebyggende arbeid blant unge, siden det ved å tilføre en oppgave til ungdommer der de selv kan ta ansvar er med å forebygger i samfunnet vårt. Gjennom arbeidet med denne oppgaven synes jeg at det kommer klart fram at kirken tar samfunnsansvar og har noe å tilføre samfunnet. Innen diakonien må det også komme klart fram i møter med mennesker at holdninger og handling må bli ett.

Etter å ha møtt de flotte ungdommene som var med i UME ca. fra starten av har jeg sett at prosjektet har hatt stor betydning for hver og en av de, og for samholdet mellom dem. De har vært med på noe stort og betydningsfullt og de har fått bety en forskjell for mange mennesker. Å være i samtale med og ha intervjuet de unge har vært en fantastisk opplevelse. De har delt og gitt av seg selv og sine opplevelser. De har vært ærlige og de har fortalt om oppgaver og ansvar. De har fortalt om hva dette prosjektet har gjort med dem og hvordan det har vært med å utvikle og forme dem som mennesker. De er ressurser i lokalsamfunnet, med en trygghet på seg selv og hva de kan. De har en imøtekommende måte å være på, som vi som ikke er en del av prosjektet har mye å lære av. Gjennom å ha vært tilstede og utgjort en forskjell for noen eldre i sitt lokalsamfunn, har de fått øynene opp for andre mennesker som de kan hjelpe eller bidra med noe for. Disse ungdommene kjenner på at det de har gjort og vært for andre har bidratt inn i sine egne liv også. I tillegg har de unge erfart at det de har vært med på i UME også har betydning for samfunnet. Ved å selv ha blitt sett og bekreftet og fått tillit/blitt utfordret, har ungdommene fått være med å gi noe til de eldre. Ungdommene utfordrer også hverandre, de gjør dette sammen. Prosjektleder har også villig og engasjert delt sine opplevelser og erfaringer i dette prosjektet og i oppbyggingen av prosjektet. Etter å ha møtt de flotte ungdommene noen ganger, kjenner jeg på et smittende engasjement. Jeg har blitt berørt av deres omsorg. Omsorgen for de eldre, for hverandre, for prosjektleder, for andre ungdommer, for andre i bydelen, for familien sin og omsorgen for meg. Jeg kan kun beskrive disse møtene som ærlige, rørende og berørende. Jeg har blitt glad i disse ungdommene. Med sin raushet, åpenhet, ærlighet, tilgjengelighet, stoltheten over prosjektet, samholdet der det alltid er plass for en til –også meg. Jeg er imponert, smittet og berørt.

Gjennom å bli sett, bli bekreftet og bli vist tillit eller bli utfordret får de unge blant annet en opplevelse av å kunne utgjøre en forskjell, finne ut hvem de er og at de er bra som den de er.

Å selv få være og gi et bidrag inn i hverdagen til andre, her i UME til de eldre, får de se at det er ved å gi at man får. Gjenkjennelse og gjensidighet oppstår i disse møtene. Prosjektet viser også hva slags profesjonalitet motivering, frivillighet og diakoni krever. I UME er diakon og prosjektleder tett på, på samme tid som hun tar et skritt til siden slik at både ungdommene og samarbeidspartene får sin plass. Diakonien gir her rom for flere tolkninger av aktiviteten som blir gjennomført. Diakonen jobber med diakoni og andre deltar med sine verdier og tanker omkring omsorg og betydning av fellesskap. Noen av tankene og verdiene er sammenfallende, andre ikke, men resultatet er at det samarbeides på tvers av kultur og tro. Dette samarbeidet er preget av gjensidighet der handlingene skal være et gode til de eldre. Med respekt og likeverd bygges og utvikles relasjoner og aktivitetene skaper fellesskap i seg selv. Den erfaringen som ungdommene gjør og får gjennom UME vil trolig ha betydning for de unge og deres engasjement i samfunnet nå og senere i livet. Prosjektet UME er lett overførbart til andre bydeler og kommuner i Norge og har overføringsverdi til andre prosjekter, for i møte mellom mennesker er det ofte de samme verdiene og egenskapene som spiller inn og som det er behov for. Det er blitt etablert en nettverksgruppe mellom menigheter som driver UME. Dette kan være en ressurs for andre som er interessert i prosjektet. Det er en stor og rask utvikling som har skjedd i Unge møter eldre etter starten høsten 2013. For diakonien er det en god mulighet for å samarbeide på tvers av profesjoner og å engasjeres på tvers av alder, kultur og tro.

Litteratur

Aars, J., Nordø, Å.D., Wollebæk, D. og Christensen, D.A. (2013). «Ung frivillighet i Norge. Endring og kontinuitet i unges frivillige engasjement 1998-2009», i: *Frivillighet i Norge. Senterets sluttrapport etter 5 år*. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Bergh, L. (2014): *Fellesskap og tilhørighet. En diakonal satsing for et mangfoldig fellesskap i Groruddalen* [brosjyre]. Oslo: Unge møter eldre.

Bergh, L. (2015): *Unge møter eldre* [brosjyre]. Oslo: Unge møter eldre.

Bremer, C. (29.01.2016). Staselig besøk i Groruddalen: Ordførerbesøk i Fossum. *Akers Avis Groruddalen*. Hentet 05.02.2016 fra:

http://goruddalen.no/index.php?page=vis_nyhet&NyhetID=15323

Eriksen, T.H. og Vestel, V. (2012). «Groruddalen, Alna og det nye Norge», i: Alghasi, S., Eide, E. og Eriksen, T.H. (red.): *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge*. Oslo: Cappelen Damm AS.

De nasjonale forskningsetiske komiteer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi (NESH) (2006): *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*.

Det lutherske verdensforbundet (LVF). (2010). *Diakoni i kontekst – Forvandling, Forsoning og Myndiggjøring*. Genève: Det lutherske verdensforbundet (LVF) Avdeling for misjon og utvikling.

Det lutherske verdensforbundet (LVF). (2013). *Liv i mangfold*. Genève: Det lutherske verdensforbundet (LVF) Avdeling for misjon og utvikling.

Dietrich, S. (2011). «Forståelsen av diakontjenesten i Den norske kirke», i: Dietrich, S., Korslien, K.K og Nordstokke, K. (red.): *Diakonen – kall og profesjon*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Faane, E.T. (29.01.2016). Statsministeren på Stovner: -Mye lokal kraft i dalen. *Akers Avis Groruddalen*. Hentet 30.01.2016 fra:

http://groruddalen.no/index.php?page=vis_nyhet&NyhetID=15322

Fauske, A-K. (2003). *Mer enn ord. Ungdomsdiakoni i praksis*. Oslo: IKO-Forlaget.

Frøyland, L.R., Hegna, K., Hyggen, C. og Sletten, M.A. (10.10.2013). Dagens ungdom har det på mange måter sykt bra, og de oppfører seg sykt bra – men blir de syke av det? Seksjon for Ungdomsforskning, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA). *Aftenposten*. <http://www.aftenposten.no/meninger/Sykt-bra-ungdom-7335373.html>

Hagelund, A. og Loga, J. (2013). «Frivillighet, innvandring, integrasjon. En kunnskapsoversikt», i: Enjolras, B. og Strømsnes, K. (red.), i: *Frivillighet i Norge. Senterets sluttrapport etter 5 år*. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Gilje, N. & Grimen, H. (1993). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger. Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget.

Habermann, U. (2007). *En postmoderne helgen? – om motiver til frivillighet*. København: Museum Tusulanums Forlag.

Holm, A.L (01.01.2016). Ali (17) hyllet i Ernas tale: -Et forbilde for unge fra hele landet. *TV2 nyheter*. Hentet 02.01.2016 fra: <http://www.tv2.no/2016/01/01/nyheter/erna-solberg/arbeidsloshet/nyttarstale/7859680>

Jelstad, B. (2008). «Hva påvirker indre motivasjon på arbeidsplassen?», i: *Tidsskrift for Fag og Tro*. Nr. 1.

Jacobsen, D.I. (2013): *Forståelse, beskrivelse og forklaring. Innføring i metode for helse- og sosialfagene*. 2.utgave. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tufte og Line Christoffersen (2007): *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 3.utgave. Oslo: Abstrakt forlag.

Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tufte og Line Christoffersen (2010): *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 4.utgave. Oslo: Abstrakt forlag.

Jordheim, K. (2009). «Plan for diakoni i Den norske kirke – en presentasjon», i: Johannessen, K.I., Jordheim, K. og Korslien, K.K (red.): *Diakoni en kritisk lesebok*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Kaufmann, G., & Kaufmann, A. (2015). *Psykologi i organisasjon og ledelse*. 5.utgave. Bergen: Fagbokforlaget.

Kirkerådet (2008). *Plan for diakoni i Den norske kirke*. Oslo: Kirkerådet.

Lochocki, T. (2013). «Trends, Causes and Patterns of Young People´s Civic Engagement in Western Democracies», i: *Frivillighet i Norge. Senterets sluttrapport etter 5 år*. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Loga, J. (2013). «Livskvalitet. Betydning av kultur og frivillighet for helse, trivsel og lykke – en kunnskapsoversikt», i: *Frivillighet i Norge. Senterets sluttrapport etter 5 år*. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Nordstokke, K. (2015). «Den diakonale forlkekirken», i: Dietrich, S., Elstad, H., Fagerli, B. og Haanes, V.L. (red.): *Folkekirke nå*. Oslo: Verbum Akademisk.

NOVA, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Rapport 10/14, 2014. Ungdata. Nasjonale resultater 2013. <http://www.hioa.no/About-HiOA/Centre-for-Welfare-and-Labour-Research/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2014/Ungdata.-Nasjonale-resultater-2013>

Oslo Høyre (31.08.2015). *Ja til forlenget satsing i Groruddalen*. Hentet 04.05.16 fra <http://www.oslohoeyre.no/oslohoeyre/groruddalsatsingen-fornyset-for-ti-ar/>

Repstad, Pål (2007): *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfunnsfag*. 4.utgave. Oslo: Unitetsforlaget.

Rasmussen, L. (1997): *Diapraksis og dialog mellom kristne og muslimer*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Utdanningsdirektoratet (fastsatt som forskrift 14.05.2013). *Læreplan i valgfaget Innsats for andre*. Hentet 04.05.16 fra: http://www.udir.no/Upload/larerplaner/Fastsatte_lareplaner_for_Kunnskapsloftet/Grunnskole_og_gjennomgaende/valgfag/Valgfag_Innsats_for_andre.pdf

Utdanningsdirektoratet (12.06.2013). *Innsats for andre – veiledning til valgfaget*. Hentet 20.04.16 fra: <http://www.udir.no/Lareplaner/Veiledninger-til-lareplaner/Valgfag-veiledninger/Veiledning-til-valgfaget-innsats-for-andre/2-Fagets-egenart/>

Wollebæk, D. og Sivesind, K. H. (2013): «Fra folkebevegelse til filantropi? Frivillig innsats i Norge 1997 – 2009», i: Enjolras, B. og Strømsnes, K. (red.): *Frivillighet i Norge. Senterets sluttrapport etter 5 år*. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Vedlegg 1

Informasjonsbrev til informantene med samtykkeerklæring

Vedlegg 2

Intervjuguide

Vedlegg 3

Hvordan starte tiltaket Unge møter eldre? –en brukerguide

Vedlegg 1

Informasjonsbrev til informanter

Sandnes 30.10.15

Hei!

Mitt navn er Ingelin Hatteland Norbakken og jeg jobber for tiden med min masteroppgave i diakoni ved Diakonhjemmet Høyskole i Oslo. Temaet for oppgaven omhandler prosjektet Unge møter eldre (UME) i Groruddalen. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom lærere ved ungdomsskolen og prosjektleder i UME, Liv Bergh. UME er et prosjekt der målet er å skape kontakt på tvers av generasjoner, religiøse og kulturelle tilhørighet. Det legges i prosjektet til rette for at ungdommer skal bli engasjert av andres behov i sitt eget lokalmiljø. I oppgaven min vil jeg ha spesielt fokus på ungdommene og deres opplevelse av UME-prosjektet. Motivasjonen, frivillighet og fellesskap er sentrale tema i oppgaven.

I denne forbindelse ønsker jeg å intervju noen av ungdommene og lederne i prosjektet. Intervjuene vil foregå i grupper og med en og en. Når jeg jobber med denne oppgaven er jeg underlagt taushetsplikt og alle svar vil bli bearbeidet og anonymisert. Å delta på intervju er frivillig og deltakerne kan om ønskelig trekke seg underveis. Studier i forbindelse med denne oppgaven er meldt til Personvernforbudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Har du spørsmål kan du ta kontakt med meg på telefon 4819 0318 eller mail ingelin.norbakken@lyse.net.

Jeg håper at du er interessert og vil bidra i denne studien for å få fram muligheter og informasjon om det flotte prosjektet Unge møter eldre. Dersom du er interessert må du fylle ut samtykkeerklæringen som følger vedlagt.

Vennlig hilsen Ingelin H. Norbakken

Telefon: 4819 0318

Mail: ingelin.norbakken@lyse.net

Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring for intervju til Masteroppgaven om prosjektet Unge møter eldre (UME), skrives av Ingelin Hatteland Norbakken, student ved Diakonhjemmet Høyskole i Oslo.

Jeg samtykker til å være med i et intervju i arbeidet med denne masteroppgaven.

Jeg gir samtykke til at mitt barn deltar i dette intervjuet. *Dette punktet fylles ut om deltakeren er under 18 år.

Takk for hjelp og velvilje med å sette fokus på prosjektet Unge møter eldre (UME) og for at dere er så positive og stiller opp i intervjuet!

Med vennlig hilsen

Ingelin Hatteland Norbakken

Vedlegg 2

Intervjuguide

Motivasjon

1. Hvorfor ble du med i Unge Møter eldre (UME)?
2. Hva motiverte deg til å bli med i UME?
3. Hva er fortsatt motiverende med å være med i UME?
4. Hvilken opplæring har du gjennomført før du ble med i UME?
5. Hva er din beste opplevelse i UME?
6. Tror du at du har forandret deg ved i ha deltatt i UME? Eventuelt hvordan?
7. Hva tror du andre lokalsamfunn og kirker kan lære av UME?

Frivillighet

8. Hvor mye tid bruker du på UME i måneden? 1-2 timer i uka, 1-2 timer pr 14. dag eller 1-2 timer hver tredje uke?
9. Hvilken oppfølging får du i UME?
10. Hva betyr oppfølgingen for deg?
11. Hvordan blir du gjør lagt merke med i UME?
12. Hva betyr eventuelt responsen du får?
13. Kjenner du til målsetningene for UME og hva sier de?

Fellesskap

14. Har du lederansvar overfor andre?
15. I tilfellet, hva betyr det for deg?
16. Hvilken betydning har det for deg at UME er et samarbeidsprosjekt mellom skole og kirke?
17. Hva tror du UME betyr for de som bor i institusjonene?
18. Hva tror du UME betyr for andre mennesker i Groruddalen?
19. Hva tror du UME betyr for kirka?
20. Har du noe du vil si om UME? Noe om ditt eller andres bidrag? Om respons du/dere får? utfordringer? Muligheter?

Vedlegg 3

Hvordan komme i gang med UME?

Gjør en avtale med en aktivitør eller annen ansatt på sykehjemmet; f.eks. sykehjemspresten.

Avtal et møte og opprett en arbeidsgruppe. Ungdommene deltar ikke i arbeidsgruppen, Kontakt også ledelsen ved sykehjemmet for å orientere slik at prosjektet får god forankring i linjeledelse.

Planleggingsmøtene kan gjerne foregå på sykehjemmet, mens kirken kan være sted for kurs og evalueringssamlinger for de unge. Arbeidsgruppen fastsetter datoer og tidspunkt for besøkene, aktiviteter og innhold, prosessen med søknader, kurs og oppfølging av ungdommene. Dette kan også avtales mellom f.eks. skolen og prosjektlederen.

Anbefalt:

Arbeidsgruppen arrangerer kurs, konferanser el.l. en gang i året for nye deltakere.

Arbeidsgruppen fastsetter krav til deltakerne – dette kan også skolen ha ansvar for.

Prosjektledere har ansvar for budsjett.

Prosjektleder har det overordnede ansvaret for kontakten med personalet på avdelingene, informasjonsflyt til deltakerne og beboerne. Skolen har ansvar for oppfølgingen av ungdommene som deltar i tiltaket.

Kontakt Ungdomsrådet. I Oslo har alle bydeler et ungdomsråd. Du kan kontakte Ungdomsrådet via internett. Be om å få komme på et av møtene i Ungdomsrådet og fortell om opplegget og inviter ungdommene med i prosjektet.

Kontakt skolene i lokalmiljøet som har valgfaget «Innsats for andre» og informer elevene om tiltaket.

Hvis skolene ikke har valgfaget kan frivillig ungdom rekrutteres. Inviter til et informasjonsmøte. Informasjonsmøtene må være åpne for alle – også de som ikke har

valgfaget «Innsats for andre». På informasjonsmøtene får elevene informasjon om prosjektet og om søknadsprosessen. Be de interesserte elevene skrive seg på en liste med navn og e-post-adresse.

Organiser informasjonsmøter på skolene.

Opprett en lukket FB gruppe for deltakere hvor prosjektleder kan legge ut informasjon og holde kontakt med ungdommene.

Til kurset kan f.eks. lærerne ved Helsefagarbeiderlinjen fra videregående skole, ansatte ved sykehjemmet eller annet helsepersonell inviteres til å holde foredrag.

Alle deltakerne må skrive under på en taushetserklæring som prosjektleder tar vare på.